

ST. OLAV

Julen 1991

ST. OLAV

Innhold

3	Advent	<i>Bernt Eidsvig</i>
4	En god juleforberedelse	<i>Hanne Berentzen</i>
4	Vi har alle et Betlehem	<i>Jacob Weidemann</i>
5	Vi ser inn i en krybbe	<i>Hallvard Rieber-Mohn</i>
6	Paven og jødene	<i>Bemporad/ Shevak</i>
10	“Hvem kan stoppe vinden?”	<i>Bernard Durel</i>
12	Om Hermann Bongard: “Han preger nordmenns liv”	<i>Aftenposten/St.Olav</i>
13	Argumenter mot eutanasi	<i>De franske biskoper</i>
14	Johannes av Korset: Sikker veiviser	<i>Sr. Maria Nada</i>
18	Spennende og stimulerende	<i>Sr. Else-Britt Nilsen</i>
19	Sr. Fulgentia Knuff in memoriam	
20	Ranghild Butenschøn ser tilbake: Merkestener langs veien	<i>UKJ</i>
22	Kroatia: Grove krenkelser	
24	Fremtidens europeere	<i>Anna Maria Hodacs</i>
25	Prekener med varme og snert!	<i>UKJ</i>
25	Rød kjærlighetsbok	<i>Hanne Berentzen</i>
27	Jeg anklager, protesterer, revolterer!	<i>Leonardo Boff</i>
32	Blikk på tiden	<i>Observatoria</i>

Europa på dagsordenen. Når dette nr. av St.Olav utkommer, går bispesynoden om Europa mot slutten. Arbeidsdokumentet for synoden, utarbeidet av Vatikanet etter konsultasjoner med bispekonferansene og med tittelen "Vitner for Kristus som har frelst oss", er "rikholdig og nyttig, viser enighet om dagens situasjon og gir et godt utgangspunkt," sa Vatikanets talsmann, erkebiskop Schotte, på en pressekonferanse før synodestart.

Her er klare ord mot "vestliggjøring" av

samfunnet, nærmere bestemt forbrukermentalitet og moralsk forfall, og slik oppsummeres den grunnleggende utfordring dagens "homo europeus" står overfor: "Europas grunnleggende problem er et spørsmål om frihet. Det dreier seg om å velge mellom Gud i Kristus som uttrykket for frihet, om å virkeliggjøre den gjennom å gi seg selv og gjennom fellesskap eller å velge ensomhetens frihet, som innebærer at man ikke er forpliktet på noe, at man skyver fra seg den oppfordring til felles-

skap - 'communio' - som utgår fra menneskeheten, naturen og Gud." Mon det er slik gjennomsnittseuropeeren oppfatter det? undrer The Tablets kommentator.

Biskopene Poul Verschuren og Hans Martensen representerer Den nordiske bispekonferanse under synoden, mens apostolisk administrator Georg Müller og hjelpebiskop William Kenney er utpekt av paven til å delta, sistnevnte som representant for Caritas Internationalis.

Advent

De siste ukene før jul kalles advent. I løpet av denne tiden setter vi oss alle mål som er halsbrekkende: Vi planlegger og gjennomfører innkjøp av mat og gaver, og står derfor daglig i kø i overfylte forretninger. Tålmodighet og gode manerer settes hardt på prøve. Vi forsøker å skrive et høyt antall julekort i tide. De som har barn, prøver å finne tid til å delta i deres juleforberedelser. Vi lever kort sagt med et tempo og under et prestasjonspress som tilsier en jernhelse og en mental utholdenhet vi vanligvis ikke tilskriver oss selv. Og underet - ikke i den religiøse betydning av ordet - skjer hvert år: Vi kommer i mål på et vis. Det blir jul.

Og det ble ikke advent.

Advent, formulert i én setning, finner vi hos profeten Jesaia: "Se, en jomfru skal bli med barn; hun skal føde en sønn og gi ham navnet Emmanuel." Av alle setninger i Det gamle testamente er dette den vakreste. Menneskene hadde lært å forakte det menneskelige. De hadde satt seg selv i Guds sted og hadde med forferdelige konsekvenser tatt avgjørelser Gud hadde forbudt dem å ta. Et forsvarsløst og fattig barn var det ingen som så opp til. Men Gud ville fortelle menneskene at han var å finne hvor de ikke søkte, og at deres håp var i den de hadde lært seg å forakte.

For å finne Gud, for å ta imot Gud, må vi overvinne vår umenneskelighet: viljen til å herske, grådighet og hensynsløshet - for intet av dette kommer fra Gud. Vi må innse at vi ikke har forvaltet det Gud gav oss, men tappet det for rikdom til egen fordel. Vi må vende om og gjøre bot. Vi må begynne på nytt og lære det vi ikke ville av et lite barn som skal fødes av en jomfru i Betlehem.

Den tristeste setningen i Bibelen sies også i denne sammenheng: "Han kom til sine egne, men hans egne tok ikke imot ham."

Vi skal imidlertid ta imot ham, til tross for de halsbrekkende juleforberedelser, til tross for mangel på tid og ro. For vi vet at vi ikke kan møte Gud, hvis vi ikke vil ta imot ham.

Og underet skjer igjen, det ble ikke borte i maset, det blir advent. For vår skyld føder en jomfru et barn og gir ham navnet Emmanuel, Gud med oss.

Patriarken anklager -
Vatikanet tilbakeviser

Patriark Aleksej II av Moskva, leder for den russisk-ortodokse kirke, anklaget nylig katolikkenes for "åpen proselyttvirksomhet" innenfor grensene av den tidligere Sovjetunionen. Aleksej har avvist pavenes invitasjon om å sende delegater til bispe-synoden om Europa nå i desember. Ortodokse reaksjoner på at kirker i Ukraina, som under Stalin ble overført til den ortodokse kirke, nå gis tilbake til den gresk-

katolske kirke, er en underliggende faktor i "striden" mellom de to kirker, likeledes utnevnelsen av en katolsk biskop for Moskva, noterer NØP.

I en uttalelse i L'Osservatore Romano beklager Vatikanets pressekontor sterkt at de ortodokse uteblir fra synoden, og tilbakeviser anklagene om proselyttvirksomhet og utidige utnevnelser av katolske biskoper. "Massedeportasjonene under kommunismen forandret det religiøse kartet i Sovjet, og den nyvunne religionsfriheten gjør

det ikke bare naturlig, men til en plikt for den katolske kirke å sende kirkelig personell til å ta seg av katolske kristne. Også den russisk-ortodokse kirke yter geistlig hjelp til sine troende utenfor Russlands grenser, i Amerika og særlig i Vest-Europa", heter det i L'Osservatore.

I en kommentar skriver tidsskriftet The Tablet bl.a. at "det er svært sjelden Vatikanet imøtegår kritikk offentlig på denne måten - i seg selv et tegn på hvor alvorlig man tar denne saken".

4

Hanne Berentzen: En god juleforberedelse

Advent er juleforberedelse, praktisk og åndelig. La meg få komme med en liten anbefaling, både til den som vil forberede seg på Jesu komme, og den som trenger et julegavetips: *Rosenkransens mysterier* heter en liten skatt av en bok som kom for et par år siden. Illustrert med *Fra Angelicos* bilder gir denne boken en ekstra dimensjon til rosenkransmeditasjonen.

Sr. Marie Françoise o.p. gir en kort, fin innføring i bruk av rosenkransen. Ingenting er for lite og ingenting er for mye i denne boken. Derfor egner den seg like godt for dem som har bedt rosenkransen i årevis, som for ikke-katolikker åpne for spørsmål og uten Maria-fobier. Vi får svar på de nødvendige spørsmål, litt historie og bakgrunn, om rosenkransens indre og ytre ordning, og bibelhenvísninger.

Dette er ikke en bok til å lese for å bli kjent med teorien, og slik forstå rosenkransens betydning og bruk. Det er en bok til å bruke, en bok til å meditere med. Hele boken har meditasjonens preg. Knappheten i ord bidrar til

det. Og de små reproduksjonene av 1400-tallskunstneren og dominikaneren Fra Angelicos bilder. Ett til hvert mysterium, enkelt og vakkert montert på hele siden, med mye luft rundt. Og bare med den aktuelle bibeltekst på motstående side. Også teksten med nok luft rundt til å gi den ro i uttrykket som meditasjonen trenger.

For meg har denne lille boken fra Lunden Kloster gitt en ny utdypning til rosenkransbønnen og til opplevelsen av mysteriene i dagliglivet. Det å meditere frelsens mysterium med blikket festet på Fra Angelicos farverige tolkning av dem, har gjort at disse bildene stadig dukker opp for mitt indre øye. De gir innlevelse og assosiasjoner som du ikke så raskt beskriver med ord, og bidrar til nettopp det rosenkransen skal hjelpe oss til: Liksom Maria å leve nær Jesus, slik at vi kan leve etter frelsens mysterier i vår hverdag.

Jeg sier at boken også egner seg utmerket for ikke-katolikker, også for den som finner det fremmed å bruke rosenkransen til meditasjon. De korte

tekstene og bildene egner seg ypperlig til meditasjon, selv om man ikke ønsker å betrakte mysteriene med Marias øyne. Den som likevel våger seg inn i den gamle, katolske tradisjon å betrakte med Marias blikk, vil snart oppleve at det gir en ekstra varme og nærhet i konsentrasjonen om Kristusmysteriet.

Fra Angelicos bilder er et funn i denne sammenheng. Hans farvebruk, klarheten, skjønnheten, bruken av gull og lys i bildene bringer inn en himmelsk dimensjon. Det merkes, det stråler av bildene. Bildene i boken er utgitt av abbediet En-Calcat i Frankrike. Det er viktig for virkningen at det ikke er rene fotografier, men at de har fått det lille gullet som gir bildene en ekstra dimensjon.

Rosenkransen er en skatt vi har fra den dominikanske tradisjon. Denne lille dominikanske boken gjør skatten enda rikere.

Rosenkransens mysterier
med illustrasjoner av
Fra Angelico
LUNDEN KLOSTER

Vi har alle et Betlehem

- Jeg har laget fem tusen bilder. Tre av dem er farlige, fordi de har noe spesielt sterkt og personlig levd i seg, og denne serien fra jule-evangeliet er ett av dem, sier Jacob Weidemann til Arbeiderbladet. Det var J.M.Stenersens Forlag som ga ham i oppdrag å lage en billedserie om jule-evangeliet hos Lukas.

- Etter litt betenkningstid svarte jeg ja - og gikk ned i stallen. En stall er en stall - for to tusen år siden eller i dag. .

. Budskapet begynte i en stall, og om det endte i palasser, er det begynnelsen som interesserer meg, ikke palassene. Det var ikke meningen at det skulle ende der heller. . . Jeg kan ikke illustrere, men måtte bruke lyset, fargene, for det er jule-evangeliet for meg!

- Når jeg sa ja til oppgaven, var det fordi vi alle har et Betlehem i oss. Mitt er en vandring en juledag hånd i hånd med bestefar ned til bedehuset. Det var stille og vakkert. Ser det helt klart for meg ennå, det kalde lyset over døra, granbaret og alt det eventyrlige der inne, juletreet, varmen og en julekryb-

be med glansbilder, halm, Jomfru Maria - noe så ufattelig vakkert! Dette var før jeg fikk all verdens lærdom, så det gikk rett inn. Det sprenge alle grenser. Stemningen har ikke forlatt meg siden.

- Slik sett er billedserien en avslutning på noe som begynte for meg i fire, fem års alderen. Tro eller ikke tro, jule-evangeliet er det fineste som er skrevet. Jeg er ikke engang en spurv i tranedans i forhold til det. . . Jeg er ikke troende, men tar du mysteriene fra meg, blir veien ensportet."

Johannes av Korset utnevnt til æresdoktor

Det er i år 400-år siden Johannes av Korset døde. I den anledning har universitetet i Salamanca, hvor han i sin tid studerte, utnevnt ham til æresdoktor. I begrunnelsen for utnevnelsen heter det blant annet at Johannes av Korset er "den største noensinne blant de spanske poeter".

THE TABLET

Pavens anliggende for bønnens apostolat i desember:

At de unge familier må bidra til å bygge en bedre verden.

5

Fra St. Klara-alteret i Kølnkatedralen, ca. 1350/1400.

Vi ser inn i en krybbe

Vi ser opp mot et alter, inn i en krybbe. Det er ikke idyll, all vår billige pynt kan ikke skjule at det er et drama. . . Løftet, den nye begynnelsen ligger foran oss, håndgripelig og konkret som et barn en kan ta i armene og løfte opp: Jesus Kristus. . .

Julen er ingen bedøvelse fra det bedrøvelige som vi er og gjør. . . Julen er noe langt dypere: Løftet om at vi kan forvandles - Gud i vold. At Guds rikdom bøyer seg ned over vår armod og forvirring. At Gud kaller på vår gode vilje. At Guds barmhjertighet godtar litt strå vi har rasket sammen i våre kalde og harde sinn som sitt leie, en bolig han kan bruke, et utspring for sitt liv og sin vekst, sin smerte og sin oppstandelse, ja, for sitt evige liv i våre arme skjebner.

Så holder vi livet nyfødt i våre to hender.

Fra "Menneske først - kristen så" av pater Hallvard Rieber-Mohn

Paralleller mellom perestrojka og Det 2. Vatikankonsil

Den sveitsiske misjonsforsker pater Walbert Buhmann ser tydelige paralleller mellom Det 2. Vatikankonsil og 'perestrojkaen' i Sovjet. Den 'åpning' av kirken som pave Johannes XXIII innledet og omveltningen i Sovjet hører til de store vendepunkter i vårt århundres historie. Det er også likhetspunkter mellom pave Johannes og president Gorbatsjov. De ble begge valgt ved valg som ga høyst overraskende

resultat, og begge vant raskt verdens sympati. Til tross for høy utenrikspolitisk anseelse har de begge stått overfor store innenrikspolitiske kriser på grunn av sterke reaksjonære, 'bevarende krefter'. Ingen pave har forandret kirken i den grad som pave Johannes XXIII, og ingen annen statsmann har forandret verden slik som Michail Gorbatsjov. KNA

Nye mistenkte i Popieluszko-saken
I oktober var det det syv år siden presten Jerszy Popieluszko ble drept, dagen ble markert med en høytidelig rekviem-messe i Stanislaw Koska-kirken i Warszawa der Polens primas, kardinal Glemp, celebrerte. Noen dager senere hadde polsk TV et intervju med representanter for påtalemyndighetene om den gjenopptatte etterforskning av saken. I 1985 ble fire lavere polititjenestemenn fengslet for delaktighet i

6 Om tilgivelse: Pave Johannes Paul II og jødene

- Pave Johannes Paul IIs utrettelige innsats for forsoning med jødene - basert på den katolske kirkes syndserkjennelse og vilje til omvendelse - representerer en utfordring til selve kjernen i jødedommen, noterer *rabbiner Jack Bemporad* og skribenten *Michael Shevak* i denne artikkelen. Som bygger på en bok de to nettopp har utgitt i USA med tittelen *Tilgivelse - pave Johannes Paul II og jødene*.

Artikkelen viser stadiene på veien i den katolske selverkjennelse, ser nærmere på forholdet mellom Vatikanet og staten Israel og trekker utfordrende konsekvenser - for begge parter.

For ikke lenge siden kom pave Johannes Paul og den katolske kirke med en utfordring til jødene. Ikke noen teologisk utfordring, men en menneskelig en. Den kom i form av en tilståelse: "Det faktum at anti-semittisme har funnet sted i kristen

tanke og praksis, krever at vi i handling viser *teshuvah*, viser vår anger og vilje til forsoning. . ." Ordene er erkebiskop Edward Idris Cassidy's hilingsord til det 13. møte i Den katolsk-jødiske liaison-komité, som representerer den pavelige Kommissjon for religiøse forbindelser med jødene og Den internasjonale jødiske komité for interreligiøs konsultasjon (I.J.C.I.C.). Møtet fant sted i Praha senhøstes i fjor hvor jøder og katolikker møttes for å ta for seg den religiøse og verdslige bakgrunn for anti-semittismen i de siste 1900 år, særlig sett i forhold til *shoah* (holocaust).

Kirkens endrede sinnelag

I en dramatisk erklæring, godkjent av pave Johannes Paul II i desember i fjor, fordømte katolikkene offisielt både anti-semittismen og alle former for rasisme, og kalte begge deler "en synd mot Gud og menneskeheten". De bekreftet kort og godt at "man kan ikke være sann kristen og samtidig innlate seg på anti-semittisme". Med andre ord, kirken ba om tilgivelse. Fem år tidligere hadde paven påpekt at "for-

holdet mellom jødene og de kristne har endret seg radikalt med årene", en bekreftelse på det nye som begynte den 25. januar 1959 - dagen da pave Johannes XXIII gjorde kjent at han ville innkalle Det 2. Vatikankonsil.

Konsilets erklæring om jødene, nærmere bestemt paragraf 4 i *Nostra aetate* (erklæringen om de ikke kristne-religioner), var det historiske første skritt som viste kirkens endrede sinnelag overfor jødedommen. I erklæringen bekjenner kirken at den står i dyp gjeld til jødedommen, den minner om "de åndelige bånd som binder den nye pakts folk til Abrahams ætt", og ryddet vei for dialog.

Den 22. oktober 1974 kom det hele i faste former, da opprettet Vatikanet Kommissjonen for den religiøse dialog med jødene. Snart ble de tvetydige ordene fra paragraf 4 i *Nostra aetate* om den "beklagelige" antisemittismen ytterligere avklart, for nå sa man rett ut at antisemittisme er "fullstendig i strid med kristendommens ånd". Katolikkene ble pålagt å forstå jødedommen i pakt med jødene egen selvforståelse. Man viste til at det gam-

Om forfatterne:

Rabbi Jack Bemporad er over rabbiner ved Israel-tempelet i Lawrence, i staten New York, og leder for *Interreligious Affairs Committee of Synagogue Council of America*. I 1990 var han med på forhandlingene i Roma om flyttingen av det nyopprettede Karmel-klosteret i Auschwitz. Han var med på planleggingen av Praha-møtet i desember i fjor, som representant for *International Jewish Committee on Interreligious Consultations*, og ledet senere delegasjonen fra *Synagogue of America* under selve møtet. I november i fjor var han innbudt som foredragsholder ved Lateran-universitetet i Vatikanet. *Michael Shevak* er skribent med religion og åndelig liv som spesialområde.

mordet, i fjor ble saken gjenopptatt. Siden da er to høyere politifolk anklaget for medvirkning, og ifølge intervjuet nylig vet påtalemyndighetene hvem "høyere opp i systemet" som også var involvert. Men siden etterforskningen fremdeles var i gang, ville man ikke nevne noen navn. På spørsmål om dette innebar at den tidligere innenriksminister Czeslaw Kiszczak var involvert, ble det svart unnvikende.

THE TABLET

Barna: en kraft til å endre verden.

Barn trenger å møte personer og kunnskap som gir håp om at problemene kan løses, sier psykolog Magne Raundalen. Men samtidig advarer han mot å legge hele jordklodens skjebne på barnas skuldre.

Det er på tide å stille spørsmålet: Hva vil vi med barn? sier Raundalen. "Vi har

etterhvert fått et produksyn på barn, vi har til og med innført en viss returrett på dem, gjennom fostervannsdagnostikk og liknende. Det vi istedet burde gjøre, var å se på barn som den kraft i samfunnet som skal endre verden til det bedre når de vokser opp."

"NATUR & MILJØ"

7

Det 2. Laterankonsil (1215) påla jødene å bære et gult stoffmerke slik at man kunne se hvem som var jøder.

le testamentes "varige verdier ikke var blitt utslettet av de tolkninger som senere er kommet til gjennom det nye testamente".

Ingen annen pave har som pave Johannes Paul II gjort disse holdningene til sine. I Mainz, på Manhattan og overalt hvor denne 'media-paven' har vært, har han lagt vekt på å forkynne dette nye evangelium til jødiske grupper og menigheter. I Australia talte han utvetydig om den "ugjenkallelige pakt" med Abraham. Han har med flid unngått enhver form for triumfalisme, enhver antydning om at jødedommen på noen som helst måte skulle være en ufullstendig religion som først kan finne sin fullendelse i kristendommen.. Han har til og med gått så langt som til å foreslå at betegnelsene 'det gamle' og 'det nye testamente' burde erstattes av 'den jødiske' og 'den kristne Bibel'. (Det hører med til

bildet at den katolske kirke ikke driver misjon blant jøder. Red. anmrk.)

Hans mest dramatiske besøk var i synagogen i Roma, det første besøk noen pave noensinne har avlagt i en synagoge. Det var ved den anledning at han - med Det 2. Vatikan-konsil i ryggen - offentlig trakk tilbake kirkens tradisjonelt "forhånende lære" som dømte jødene til å lide for mordet på Jesus. Det var også her han uttalte at "enhver angivelig teologisk rettferdiggjørelse av diskriminerende tiltak, eller det som verre er, av forfølgelse, er ubegrunnet".

Flere sider ved Waldheim-saken

Pave Johannes Paul II har, som ingen annen pave, brukt *shoah* som et rop til verden om rettferd og humanitet. I sin tale i Auschwitz formante han katolikkene til "særlig å ta inn over seg minnet om det folk

hvis sønner og døtre var tiltenkt den fullstendige utryddelses skjebne", et folk - og det har han stadig minnet oss om - "et folk som har sitt utspring i Abraham, som også er vår far i troen".

Og likevel - for mange er nettopp denne paven litt av en gåte. For nettopp han har hilst en Kurt Waldheim, en tidligere nazist, som "en fredens mann", og han har ikke bare én gang, men tre ganger, tatt imot Yassir Arafat. Men Vatikanet har fremdeles ingen diplomatiske forbindelser med staten Israel. Hvordan skal man tolke dette? Best å ta tingene hver for seg.

Verdens jøder var med rette oppbragt over at Waldheim tilsynelatende fikk pavens 'velsignelse'. De var også temmelig overrasket, nettopp på bakgrunn av pavens klare fordømmelse av nazismen og av hans egne smertelige erfaringer med den. Det forelå tilstrekkelig bevismateriale om Waldheims medvirkning til nazi-grusomheter til å nekte ham adgang til USA. Selv medlemmer høyt oppe i det katolske hierarki i USA og Europa stilte spørsmålstegn ved pavens handlemåte.

Det er vanskelig å vite noe sikkert om pavens motivasjon. Men det ser ut til at hans hovedanliggende var å styrke båndene mellom Østerrike, en svært katolsk nasjon, og Vatikanet. Han talte om Østerrikes viktige stilling i skjæringspunktet mellom Øst og Vest og oppfordret landet til å ta ledelsen når det gjelder forsvaret av menneskerettigheter og fredens sak. Til en viss grad er det riktig å si at den Waldheim paven tok imot var det østerrikske folks presi-

Hvor er samfunnets ansvar for de abortsøkende?

Abort eller ikke abort er det aller tyngste valget en kvinne må ta, sier psykolog Bente Stolpestad, men samfunnet svikter... Sorgreaksjoner i forbindelse med abort er tema for hennes hovedoppgave i psykologi. Hun kan fortelle at sorg og opplevelse av krise kan komme raskt eller etter mange år, og gi seg utslag i angst, depresjoner,

uro og søvnproblemer. Det aller viktigste er at kvinnen får hjelp når hun skal ta avgjørelsen, men her svikter det offentlige nesten totalt.

Bente Stolpestad minner om at ifølge abortloven har kvinnen "krav på råd for selv å kunne treffe det endelige valget." Men det står ikke hvem som har ansvaret for at rådene blir gitt. I dag er det helt tilfeldig hvem som får og gir slik hjelp.

I egenskap av skolepsykolog har Stolpestad kunnet erfare at det er venninner som stiller opp - de hjelper den gravide til å tenke og føle seg gjennom både praktiske forhold og sorg, forteller Bente Stolpestad. Som imidlertid er litt fortvilet over at legene ikke tar opp disse spørsmålene i tilstrekkelig grad. NATIONEN

8

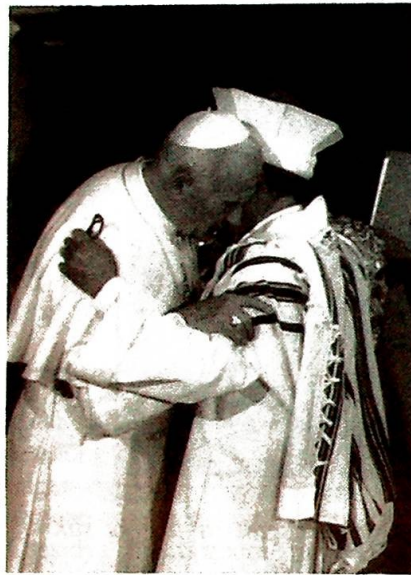
dent, ikke den Waldheim som var anklaget for krigsforbrytelser. Og går man kronologisk til verks, ser det ut til at paven, allerede under sitt besøk i Østerrike i 1983, hadde invitert Østerrikes president til Vatikanet. På den tid var det intet som tydet på at Waldheim skulle komme til å bli president.

Da den jødiske reaksjon ble pinlig tydelig, og rabbi Mordecai Waxman, lederen for I.J.C.I.C., i et brev til kardinal Willebrands, formann i Vatikanets Kommissjon for religiøse forbindelser med jødene, kalte det "et alvorlig slag mot det fremtidige forhold mellom Vatikanet og jødene", reagerte paven på beundringsverdige vis. Under sitt neste besøk i Østerrike valgte han en strengt offisiell profil og nektet å møte president Waldheim utenom de store formelle arrangementer.

Flere måneder senere - i en særdeles viktig tale i Miami i Florida - oppsummerte kardinal Willebrands det hele som et *faux pas*, og innrømmet at det var begått feil.

Jøders og palestineres like rett til et hjemland

Så var det paven og Yassir Arafat. Ser man nærmere på varigheten av og 'timing' for besøkene, blir det klart at pavens hensikt var å få Arafat og PLO bort fra tanken om terrorisme som egnet middel til å skape fred. Riktignok anerkjente paven palestineres rett til et eget hjemland og fredelige forhold, men han har også gjentatte ganger understreket at intet palestinsk krav på et eget land noensinne må krenke Israels rett til eksistens og sikre grenser.

13.mars 1986 - overrabbiner Toaff hilser pave Johannes Paul II velkommen i synagogen i Roma.

Ikke ved noen anledning kom paven med offentlig ros til Arafat. Og i hvert fall under ett av besøkene gjorde Vatikanet alt det kunne for å understreke at det var en gruppe PLO-ledere som skulle møte paven, og at Arafat bare var én av gruppen. Som i Waldheim-saken, synes paven først og fremst opptatt av det folk Arafat representerer, ikke av Arafat personlig.

Så var det staten Israel. Selv om det ikke er formelle diplomatiske forbindelser mellom Vatikanet og Israel, finnes det visse kontakter. Den israelske ambassaden i Jerusalem har en tjenestemann som står i forbindelse med Vatikanets statssekretariat. Den apostoliske delegasjon i Jerusalem har på sin side forbindelser med Israels utenriksdepartement.

Ved tallrike anledninger har paven offentlig bekreftet den jødiske stats rett til å eksistere. I sitt apostoliske brev *Redemptio anno* fra 1984 skriver han: "Når det gjelder det jødiske folk som bor i staten Israel, og som i dette land har hånd om de verdifulle skatter som knytter an til deres historie og deres tro, må vi kreve den nødvendige sikkerhet og fred som rettmessig tilkommer enhver nasjon, og slike livskår og fremskritt som er ethvert samfunns rett."

Ifølge Den Hellige Stol skyldes de gjenstående vanskeligheter i forholdet til staten Israel de uavklarte grensene, råderetten over byen Jerusalem og sikkerheten for de kristne områder i arabiske land. For jødene er diplomatiske forbindelser ikke bare et spørsmål om diplomati, men noe dypt symbolsk.

Katolsk anger - en utfordring til jødisk tilgivelse

Til tross for vanskelighetene på disse tre områdene, er det uhyre viktig at jødene nå begynner å forstå hvilken avgjørende betydning det har, det pave Johannes Paul II har utrettet. Alle disse læreuttalelsene og erklæringene og de klare, utvetydige posisjoner utgjør en helt ny del av kirkens lære. De er ikke bare ord. Paven har sagt klart fra at alt dette nye er en del av kirkens lære verden over. Han har beordret oversettelse av viktige dokumenter, og at disse dokumentene skal inngå i pensum ved presteseminarer og tas med i all annen kirkelig undervisning. Det er hans erklærte mål å bringe dette budskapet til alle verdens menigheter.

Gud og taperne

Kristentro er noe annet enn styrke, sunnhet og vellykkethet. Det er noe annet enn et liv i fremgang og seier. Kristentro er så til de grader forskjellig fra fremgangstro og vinnerlykke at en snarere blir fristet til å si at Gud holder med taperne i stedet for vinnerne på idrettsbanen! I hvert fall synes så ofte å ha vært tilfelle da Jesus vandret rundt i sitt Israel og valgte ut sin omgangskrets, skriver journalisten og teologen Paul Leer-Salvesen i Fædrelandsvennen.

Gode nyheter - på mørk bakgrunn.

Tretti år er gått siden den britiske advokaten Peter Benenson skrev sin berømte artikkel om samvittighetsfanger i "The Observer", det som ble starten på Amnesty International. Siden den gang har Amnesty arbeidet med mer enn førtito tusen saker hvorav mer enn trettiåtte tusen nå er

avsluttet. Bare i 1990 arbeidet Amnesty med mer enn tre tusen saker som involverte mer enn fire tusen fem hundre personer. Den gode nyheten er at mer enn ett tusen tre hundre av disse sakene ble avsluttet. Amnesty har hatt en gledelig medlemsøkning de siste årene og har i dag mer en 1,1 millioner medlemmer.

Han har også tatt fatt på den særdeles viktige oppgave å 'omskolere' gjennom reviderte liturgiske tekster og katekismer: "Vårt mål på dette området er at katolsk lære på de forskjellige nivåer. . . presenterer jødene og jødedommen. . . på en ærlig og objektiv måte, uten fordommer og fornærmelser. . ."

Men det mest slående eksempel på hans innsats, er det som har skjedd i kjølvannet av den historiske Praha-erklæringen vi nevnte innledningsvis. I et forsøk på å nedkjempe den voksende anti-semittismen i Øst-Europa, og for å lege de sår som striden omkring karmelittklosteret i Auschwitz har forårsaket, kom Polens biskoper tidligere i år med et enestående dokument. Der gjentar de Vatikanets klare ord om at "ethvert tilfelle av anti-semittisme er mot evangeliets ånd", og at man ikke må legge skylden for Jesu død på jødene. Men de går enda lenger.

De noterer at en del polakker deltok i nazistene jødemyrderier under den annen verdenskrig, og de uttrykker "dyp beklagelse over alle tilfeller av anti-semittisme som gjennom tidene har funnet sted på polsk jord." Deres ord er en konkretisering av erkebiskop Cassidys ord i Praha om *teshuvah*: "Hvis det bare var én kristen som kunne hjel-

pe, men likevel ikke rakte en hjelpende hånd til en jøde i fare, eller én som bidro til en jødes død, er det nok til at vi ber våre jødiske søstre og brødre om tilgivelse."

Praha-erklæringen er blitt virkelighet. Den er nå er hyrdebrev, godkjent av alle de polske biskoper; brevet ble lest høyt i alle landets 6000 sognekirker den 20. januar i år, "uten ytterligere kommentarer og med all den autoritet som tilkommer de polske biskoper". Det eneste man fra jødisk side kunne ønsket, var at dette hadde skjedd før.

Hva er ekte anger og omvendelse? Moses Maimonides (1135 - 1204) skriver: "Det er å la være å gjenta, selv når anledningen byr seg, en krenkende handling man tidligere har gjort seg skyldig i - la være ikke av frykt eller kraftløshet, men fordi man angreer."

Målt med jødisk målestokk har Johannes Paul II og den katolske kirke begynt sin omvendelse. Først når hver enkelt katolikk verden over personlig har omvendt seg, vil den være fullkommen. Men alt dette utfordrer selve kjernen i jødedommen. Med Abraham som sin "far i troen", har kirken bedt om tilgivelse. Med Abraham vår far i troen, må vi jøder nå begynne å tilgi. (Fra tidsskriftet *America*)

Rør ikke Israels sønner; de er av Messias' kjøtt og ben!

Bernhard av Clairvaux
(1090-1153)
til korsfarene

Grunnen til at Guds sønn måtte tåle slik forfordelig lidelse er, fremfor alt, de forbrytelser og synder menneskene har begått siden tidenes begynnelse, og som de vil fortsette å begå frem til tidenes ende. Vi må erkjenne at de synder vi begår (vi kristne, når vi synder), er langt større enn jødene, for – som apostelen vitner - "hadde de kjent til det, da hadde de ikke korsfestet ham som er herlighetens Herre" (1. Kor. 2,8). Vi derimot, vi bekjenner at vi kjenner til det, men, fordi vi forneker det gjennom våre handlinger, er det som vi øver grov vold mot ham.

(Konsilet i Trient, 1543 - 65)

Får ikke plass på kartet

Det finnes mye stillhet og ekte fromhet blant vanlige folk her i Norge. Men ofte er det bortgjemt i et skap. Skumringstimen, hva annet er det enn at mennesket tar seg tid til å lytte innover? Slektskapet mellom tradisjonene her og zen-meditasjon, som jeg praktiserer, er større enn vi tror, sier Bernard Durel, fransk dominikaner, som nylig holdt kurs i zen-meditasjon ved Rønningen Folkehøyskole i Oslo, til Vårt Land.

- Det enkelte menneske må lære å ta sin egen lengsel - etter Gud, etter autentisk og meningsfullt liv - på alvor. Jeg ser det som min oppgave å støtte dem som gjør det. Og selv om jeg har mine hender og føtter i den katolske kirke, ser jeg at dette arbeidet må foregå utenfor de etablerte institusjonene. Hverken kirken eller psykiatrien er i dag i stand til å åpne seg for det nye. Det viktigste av alt, menneskenes liv, får ikke plass på kartet.

Jesu venner

- Jeg kjenner mange som ikke kaller seg kristne, men som jeg likevel tror er Jesu venner, sier professor og misjonær Notto R. Thelle til avisen "Fædrelandsvennen". Og han føyer til: - Det kan også gjelde for buddhister.

10 Bernard Durel: Om boken "Hvem kan stoppe vinden?"

- Den som selv har begynt å baske med den problematikken som her tar form - hva er misjon, møtet mellom øst og vest, buddhisme og kristendom etc. - merker med en gang at disse korte, beskjedne tekster røper et omfattende og dyptpløyende forskningsarbeid. . . samtidig beskriver boken den indre reise det innebærer å møte andre religioner med et åpent sinn, skriver dominikanerpater Bernard Durel om *Notto R. Thelles* bok *Hvem kan stoppe vinden?*

Ukene etter at jeg var kommet hjem fra min første reise til de japanske zen- klostrene, høsten 1990, ble en tid fulle av spørsmål, gåter, "koan". På den ene siden hadde det vært uventet lett, udramatisk, å gli inn i og finne seg noenlunde til rette i dette miljøet. Jeg var egentlig forberedt. På den annen side begynte jeg stadig mer å lure på om jeg virkelig hadde vært der og 'forstått' noe. Da fikk jeg en vidunderlig bok i posten: *Hvem kan stoppe vinden?* skrevet av min venn Notto R. Thelle. Utenom det i boken som knytter direkte an til norsk kristendom, møter jeg her overalt i disse korte, upretensiøse kapitler en ettertanke, en meditasjon, der jeg stadig gjenkjenner de spørsmål som rundt tyve år med zazen-øvelser, dialog med andre kulturer og til sist de førti dager i Japan hadde ført meg inn i.

I grenselandet mellom øst og vest
Det er ingen lett oppgave å anmelde en slik bok. Jeg står forfatteren nær, selv om vi ikke treffes ofte. En del av 'materialet' har vi diskutert ved tidligere anledninger. Men det drei-

er seg her mer om en felles interesse. Da jeg leste boken om igjen, ble det tydelig for meg at det jeg holdt i mine hender, egentlig var - som forfatteren antyder innledningsvis - brev, kjærlighetsbrev, det vil si intime, fortrolige meddelelser. En kjærlighetserklæring til den japanske buddhistiske kulturen.

Bokens form - korte essays uten noteapparat - bidrar til å fremkalle dette inntrykk. Den som selv har begynt å baske med den problematikken som her tar form, (hva er misjon; møtet mellom øst og vest; buddhisme og kristendom; zen-øvelser etc.), merker med en gang at disse korte, beskjedne tekster gjemmer (og røper) et omfattende og dyptpløyende forskningsarbeid og en personlig langvarig meditasjon, til og med som lærling hos flere zen-mestre. Notto Thelle er professor i økumenikk og misjonsvitenskap ved universitetet i Oslo. I årene 1969-1985 arbeidet han som misjonær i Japan, for det meste som leder for det økumeniske senteret Study of Japanese Religions i Kyoto.

Boken er tilegnet "den sokratiske buddhisten Keiji Nishitani (1901-1990) og min far, Notto Normann Thelle (1901-1990)" - en påminnelse om at forfatteren startet sitt liv i grenselandet mellom øst og vest. Han er født i Kina, sønn av en norsk misjonær, en av Ludvig Reichelts nærmeste medarbeidere, en pioner i dialogen mellom kristne og buddhister. Med denne bakgrunn i minne begynner man å forstå hvorfor Notto R. Thelle har lyktes i å forene dyp kunnskap og brennende kjærlighet.

Det hadde i og for seg vært mulig (bedre?) å slutte her og si: Få fatt i boken og les den! Og det sier jeg da også. Men en liten orientering kan likevel være på sin plass.

Den undertittel som pryder det kunstnerisk utformede omslaget, angir bokens innhold: "Vandringer i grenselandet mellom øst og vest". Leseren tas med på en vandring gjennom templer og klostergårder, får møte buddhistmestre, filosofer og religiøse ledere, deltar i meditasjoner og pilegrimsreiser. Samtidig beskriver boken den indre reise det innebærer å møte andre religioner med et åpent sinn.

Boken er oppdelt i avsnitt med følgende overskrifter: Oppbrudd - Underveis - Reaksjoner på et budskap - Veien bort og hjem - mot en større tro. I begynnelsen av hvert avsnitt er en kalligrafi som følges av to korte sitater fra henholdsvis det nye testamente og fra zen-tradisjonen, som i begynnelsen av boken: "Hvem kan stoppe vinden?" (Kobo Daishi) og "Vinden blåser dit den vil, og du hører den blåse, men du vet ikke hvor den

Musikkens rolle

"Musikk er en vei til menneskets indre," sier Grete Preus i en samtale med Aftenposten. "Men i vår underholdningstid blir musikkens rolle mer og mer å glatte over, jevne ut, skjule arr og dope sjelige sår."

Pavens anliggende for bønnens apostolat i januar:

At nattverden må hjelpe alle kristne menigheter og fellesskap til å bli seg stadig mer bevisst at de er kirke.

kommer fra eller hvor den farer" (Joh. 3,8).

Det møtet som her skildres, fører ikke til en billig sammenblanding av buddhisme og kristendom, ikke til såkalt synkretisme. Det er snarere en utprøving, et risikofylt foretagende, til å begynne med en "ordenes død": "Veien bort". Men det viser seg likevel å være "veien hjem": "Buddhaveien og Kristusveien. De to veiene beskrives med så ulike ord at man her og der tror de befinner seg i to adskilte verdener. Men det underlige er at de ofte krysser hverandre, og de som forsøker å ferdes langs dem, har overraskende mye felles når de snakker om sine erfaringer og deler sin lengsel og sine drømmer med hverandre."

Veien bort blir veien hjem. . .

Dette har vært Notto R. Thelles vei, helt siden hans oppbrudd fra norsk, vest-europeisk kristendom, men så er han jo også født i Kina. . . I avsnitt etter avsnitt ser man hvordan det nedarvede misjonsbegrepet viser seg uholdbart og gir plass for en mer åpen, dialogisk, respektfull, undrende holdning. Ingen vet egentlig hvor dette møtet mellom øst og vest kommer til å lede oss. Med Thomas Tranströmers ord: "Dette er bare begynnelsen på en meget sterk beretning."

Å være på vei, underveis, 'veien' er et fast begrep, eller rettere, en arketype som vi ikke kan fri oss fra. Pater Kodawaki SJ har gitt ut en bok fra samme grenseland: *Veiens metafysikk*. Kanskje noen ville oversette den?

Både i forholdet til det kosmiske

og til den religiøse arv oppdager Thelle at veien bort overraskende ofte viser seg å være veien hjem. Det er jo ikke så sikkert at den kristne misjonæren alltid startet fra et velkjent avklart, autentisk kristent hjem. . .

Thelles redegjørelse blir til og med til støtte for dem i vest som har tatt zazen inn i sin hverdag, mange med kristen bakgrunn. Gjennom ham får de veiledning av andre medvandrere (f. eks. Oshida, en japansk dominikaner som forener buddhistisk og kristen erfaring). "Når tusenvis av kristne likevel fortsetter sin vandring inn mot zen,

beror det på at de næres av indre uro, som samtidig er en indre visshet. Veien inn i stillheten fører ikke bort fra troen, men dypere inn i den. . . Zen kan åpne veier inn mot stillheten fordi den på en enestående måte har bevart følelsen for kroppen som en del av den religiøse søken."

I pakt med tradisjonen griper Thelle fatt i dette sentrale trekk ved zen: det enkle, helt vanlige. Det er så vesentlig at han modig går så langt som til å tale om "enkelhetens sakrament" - en enkelhet som peker direkte inn mot det ytterste eller innerste mysteriet. Derfor er det heller ikke noen tilfældighet at mange zen-utøvere leser evangeliene med ny iver.

Blant alle dem Thelle har møtt på sin vei, gis betydelig plass til "den sokratiske buddhisten" Nishitani som vi i vest kjenner for lite til. Han var i høy grad en vandringsmann som innså at både kristendom og buddhisme i dag er for trange rom. De må forvandles gjennom et gjensidig møte og hjelpe mennesket inn i mysteriet: "En sann forståelse av livet er bare mulig der mennesket står foran intetthetens avgrunn." I denne sammenheng har avsnittet der Buddhas død og Jesu død speiles mot hverandre, særlig interesse - et respektfullt møte der "blomsten åpner seg i stupet".

Ofte og på en lett, diskret måte stiller Thelle (til seg selv?, til leseren?) spørsmålet om ikke mangt og meget i de etablerte religionene - buddhisme, kristendom - utgjør unødig ballast. Det kreves en renselsesprosess. Kanskje har den allerede begynt i flere grensetrakter?

Mu betyr intetthet eller tomhet. Liksom sirkelen kan intettheten symbolisere det tomme, det åpne og det fullkomne.

MU

"Å finne seg selv, er å glemme seg selv."

Zenmesteren Dogen

"Han ga avkall på sitt eget, tok en tjeners skikkelse og var mennesker lik."

Filipperbrevet 2:7

Dialogen mellom katolikker og metodister

Dialogen på offisielt nivå mellom katolikker og metodister begynte i 1986. Nylig forelå den femte rapporten med tittelen "Apostolisk tradisjon". Der henviser man til den nicenske trosbekjennelse som felles grunn og oppfordrer kirkene til å "ta på alvor det fellesskap som vi allerede deler". Begge kirker har forkynnelse som en viktig oppgave.

Det som var den klassiske forskjellen - katolikkenes vektlegging på nattverden, metodistene på Guds ord - er langt på vei opphevet i og med at begge kirkesamfunn stadig mer betoner både eukaristiens og Ordets sentrale plass. Men virkelig enhet oppnås ikke via læresamtaler; til det trengs "en forsoningshandling og felles lydhørhet for Guds ord", heter det i dokumentet.

THE TABLET

Pussig!

— Det er pussig at miljø-ødeleggelsene bare fortsetter og fortsetter, når man tar i betraktning hvor mange miljøvennlige fabrikker og gasskraftverk som blir bygget nå om dagen! undrer Gunnar Bolstad i "Natur og miljø bulletin". — For nå sprer de opp, det ene miljøvennlige gasskraftverket etter det andre. For ikke å snakke om metanolfabrikker og aluminiumsverk - vakkert tilpasset den naturlige vegetasjon på den ytterste nøkne ø.

12

For Thelles egen del er det i alle fall en viktig og fruktbar iakttagelse å konstatere at mange ekte buddhistere synes forberedt på å feste seg ved Jesu liv og død samtidig som de forblir undrende og avventende overfor kirken - en importreligion som smaker og lukter utenlandsk. Men "ved å gjøre Jesus til sin venn og mester, har buddhistene tatt ham ut av kirken og den sammenheng som har gjort ham til et vesterslandsk fremmed element. De har oppdaget at han også tilhører Østen - eller snarere at hans liv og død bryter alle grenser og kaller på hver og en som er av sannheten".

Spørsmålet synes til sist å være: Trenger man, for å følge Kristus, å slutte seg til den etablerte kristendom?

Lever man lenge i grenselandet, begynner man litt etter litt kanskje å gli inn i en ny topologi, en ny geometri på linje med denne kjente "koan": "Hva er en grense som bare avgrenser ett land?" Som mange fra den vestlige verden, ble jeg mer enn én gang overrasket og forvirret over at japanerne ikke hadde 'riktige' adresser slik som vi har, d.v.s. med postnummer og gateadresse. Notte R. Thelle hjelper oss i et av bokens avsnitt til å se dette forhold-

det som en nøkkel til denne andre geometri, som vi nok har stort behov for å bli kjent med, om det noen gang skal bli et virkelig møte mellom øst og vest, og om den tro som fra begynnelsen påstår å være 'katolsk' (d.v.s. grenseløs, kat'holos), skal bli det. Foreløpig er vi i alle fall - i beste fall - på vei "mot en større tro".

Notto R. Thelle:
HVEM KAN STOPPE VINDEN
Universitetsforlaget
Oslo 1991

Hermann Bongard 70 år: Han preger nordmenns liv

"Med usvikelig sans for estetisk kvalitet har Hermann Bongard preget nordmenns liv i hverdag og fest i en hel generasjon. De færreste er vel klar over i hvilken grad han har gjort det, for som norske designere flest, er han aldri blitt folkehelt," skrev Aftenposten da denne "forgrunnsskikkelse, med ry for å være den allsidigste i sin generasjon i faget", nylig fylte 70 år.

At han også har preget St.Olav tidskrifts liv, hører ikke til de ting man kommer i avisen for. Men han har altså det: Da tidsskriftet i 1983 kom med splitterny lay-out og logo, var det Hermann Bongard som stod for ansiktsløftningen. Og et helt år igjennom klippet og klistret han hvert nr. av St. Olav, jonglerte med fast hånd og kritisk blick med skrifttyper, illustrasjoner og oppsett for å utprøve mulighetene i sitt opprinnelige konsept, og gjøre bladet til en vakker trykksak (andres ord, ikke redaksjonens!). Og alt

sammen gratis og franko, ved siden av sine plikter som førsteamanuensis ved grafisk avdeling ved Statens kunst- og håndverksskole samt diverse andre gjøremål. Forøvrig ikke første gang han stilte opp med vennlig fagkunnskap i kirkelig sammenheng, og heller ikke siste.

Men tilbake til Aftenposten, som bl.a. noterer følgende fra Bongards lange merittliste: "Han har tegnet Vinmonopolets merke og kongelige pokaler, møbler fajanse, emballasje og stålbestikk, bindene i Grimbergs verdenshistorie, skolefaner, bronseportier og et piano. Han har laget sakrale skriftskulpturer, antikvabokstavene i messing til Blindern, utsmykninger til skip, et bronserelieff til Norges Bank og såpass mye at han kunne fylle et museum." Da han fylte femti, inntok han en hel etasje i Kunstindustrimuseet.

På mer kirkelig mark har Bongard

også etterlatt sine spor: Han har laget korsveien i St.Hallvard kirke i Oslo og utformet biskopens kapell i Akersvn. 5 i Oslo; han tegnet bl.a. døpefont og lesepult da gamle St.Magnus i Lillestrøm ble fornyet på 70-tallet. Og i krypten under garnisonskirken på Akershus henger minnetavlen han har utformet over byggherren kong Haakon V Magnusson og hans dronning Eufemia.

Design er en form for miljøvern, mener Bongard. Og nøkkelen til og gleden ved god design ligger i det å kunne se. - Andre ser kanskje mest natur og panoramaer. Vi som tegner og designer, ser lys og skygge, tykt og tynt, rundt og kantet. Det ligger mye glede i å være observant.

Så sant! Og St.Olav har altså observert at Hermann B. fyller år, og gratulerer hjertelig.

Bibelen kan tilføre økologien en ekstra dimensjon!

Halvor Nordhaug, tidligere medlem av Mellomkirkelig Råd (med økologi og naturvern som spesialområde), er nå kapellan i Ås, der han også er prest for Landbrukshøyskolen. Han registrer en enorm interesse blant studentene for etikk og økologi. Når den nye kapellanen i Ås bekymrer seg for at det i framtida vil vokse druer i Gudbrandsdalen, er det ikke vinproduksjon han er redd for, men drivhusef-

fekten! Å ta vare på jorda er i aller høyeste grad tema for kirken, sier Nordhaug, som mener at Bibelen kan tilføre økologien en ekstra dimensjon: En bekreftelse på følelse av hellighet og mysterium som mange opplever i naturen. "Dybdeøkologi", selve slagordet blant økofilosofene, kan begrunnes i mange bibeltekster, mener Halvor Nordhaug.

Han understreker at natur og miljø stadig blir mer viktig for folk. "Og dersom vi som kirke ikke greier å formidle at vi har

noe å bidra med i denne sammenhengen ut over det Norges Naturvern-forbund, Bellona eller Senterpartiet står for, da er vi ikke lenger interessante." Dersom vi ikke greier å formidle det hellige i alt som lever, kjærligheten til livet og mysteriet i naturen, vil folk vende seg bort fra kristendommen til forskjellige naturreligioner og andre New Age-retninger, med heksetro, astrologi og medisinnmenn." NATIONEN

Den franske bispekonferanse: Argumenter mot eutanasi 13

De franske biskoper har nylig kommet med alvorlige advarsler mot eutanasi og særlig mot å legalisere slik praksis. USAs biskoper kom for en tid siden med lignende uttalelser. Det engelske tidsskriftet *The Tablet* har sett nærmere på det franske dokumentet.

De franske biskopers stillingtagen inngår i et pastoralt dokument om omsorg for de døende, som utkom kort før Europa-parlamentet skulle behandle en anbefaling - utarbeidet av en av parlamentets komitéer - om å tillate eutanasi bl.a. når en fullt bevisst pasient ber om å få gjort ende på et liv "som er blitt berøvet all verdighet".

Biskopene slår uttrykkelig fast at "du skal ikke slå ihjel" er en ufravikelig moralsk forpliktelse, og at det dertil er Guds bud. Å tillate eutanasi er ikke noe sosialt fremskritt, snarere et alvorlig tilbakeskritt. Å tillate aktiv dødshjelp vil - selv når pasienten ber om det - ødelegge den nødvendige tillit mellom pasient og familie og mellom dem og sykehuspersonalet. Å gi legestanden en slik rolle, er å gi den utilbørlig makt. "Barmhjertighetsdrap for visse kategorier pasienter, vil innebære en kilde til kvalfull engstelse for andre," skriver biskopene.

De imøtegår også de vanlige argumenter som føres i marken for å fremskynde døden hos et teminalt sykt menneske:

Det er pasientens ønske. Selvsagt skal man lytte til pasienten, skriver biskopene, og vise forståelse for hans eller hennes lidelse, fortvilelse og følelse av å ha mistet sitt verd - det er en forutsetning for å kunne

trøste, vise medfølelse og knytte kontakten med livet rundt dem. Men størsteparten av de pasienter som ber om aktiv hjelp til å dø, er dypest sett ute etter å teste hvilken verdi de omkring dem tilskriver deres liv - det er et rop om kjærlighet. "Skal vi da svare med å drepe dem?" spør biskopene.

Det er en barmhjertighetsgjerning. Ekte barmhjertighet, den som er verd å kalles virkelig medlidenhet, sikter mot fellesskap - et fellesskap som er så nært at det til tider gjør vondt. Mange overmannes av de forandringer som foregår med et menneske som ligger for døden, og som likesom forandrer bildet av vedkommende. Men mennesker med medfølelse barmhjertighet vil - uansett dødens herjinger - fremdeles se verdigheten hos den som har vært og fremdeles er deres medsøster, medbror og Guds barn. Andre vil - ut fra en slags medfølelse - si at den sykes liv ikke lenger er så menneskeverdig som deres eget. Men et virkelig medfølelse menneske ser menneskeverdet også der hvor livet er blitt slik at ingen ønsker seg det slik for seg selv. "Når medfølelsen gir opp troen på verdien av et annet menneske og hans eller hennes liv, da motsier medfølelsen seg selv og tyr til drap. Den medfølelse som virkelig er medli-

denhet, søker, i all ydmykhet, å elske," skriver biskopene.

Det gjøres av samvittighetsgrunner. Å appellere til samvittigheten, innebærer at man tar ansvar for sine intensjoner og handlinger, tar ansvar for seg selv, sine medmennesker og i siste instans overfor Gud, skriver biskopene. I et så alvorlig anliggende som det det her gjelder, må enhver granske seg selv med gjennomtrengende ærlighet slik at de kan være sikre på at deres samvittighet ikke er sløvet - at de har tenkt tilstrekkelig gjennom tingene, vært åpne for råd og prøvd å fri seg fra alt som kunne bidra til at man feller feil dom. "Et menneske skal selvsagt stå til ansvar overfor sin samvittighet, men det er også ansvarlig for sin samvittighet," understreker biskopene.

Biskopene trekker den slutning at intet lovverk kan tillate eller legitimere eutanasi. De som mener at man i unntakstilfeller kan finne en ordning, advares med at det vil føre til en praksis med langt videre konsekvenser. "Ingen har rett til å gjøre det av med en annen; å gi noen en slik rett, river grunnen bort under selve rettsordningen. Det er ikke respektfull ferd overfor et menneske som ligger for døden, selv ikke - og i særdeleshet ikke - hvis vedkommende fortviler og har tapt følelsen av eget verd og egen verdighet."

Hovedansvarlige for utarbeidelsen av dokumentet er pater Olivier de Dinechin, biskopenes generalsekretær i etiske spørsmål, og pater Patrick Verspieren SJ, medlem av Den nasjonale etikkomité i Frankrike. ●

Bort med sjenansen for det religiøse
- I dag skjer det mye positivt i tilnærmin-
gen mellom kirken og den allmenne kultu-
ren, sier forfatteren Carl Fredrik Engel-
stad i en samtale i "Vårt Land". - Da
Christopher Bruun for hundre år siden
arrangerte framføring av Draumkvedet i
en kirke, ble det et forferdelig rabalder. I
dag kan jeg skrive pilegrimsspill for Nida-
rosdomen uten at noen protesterer.

- Da jeg studerte, var det ikke comme il
faut å være kristen, nå blir jeg invitert for
å snakke om religion i akademiske kretser.
Nylig var jeg til stede da Juni Dahr frem-
føre sitt stykke om Jeanne d'Arc i Nikolai-
kirken på Gran. Folk måtte lirkes inn med
skohom! Det skjer noe. Kanskje kan det
være spiren til en ny form for skapende
aktivitet som tar det religiøse på alvor, sier
Engelstad.

Takket nei til invitasjon

Mens de lutherske kirkene i Sverige og
Finland sendte hver sine erkebiskoper til,
Birgitta-jubileet og deltok sammen med
paven i St. Peterskirken, takket danske bis-
koper nei til pavens invitasjon.

Fraværet av de danske biskoper ble så
stort at prof. Johs. Aagaard ved Det teolo-
giske fakultet i Århus tok opp spørsmålet i
et åpent brev til biskopene gjennom Kriste-
lig Tidende. Det viste seg at biskopene
med vanlig flertall hadde bestemt ikke å
delta i 600-årsjubileet for kanoniseringen

I disse dager er det 400 år siden Johannes av Korset døde, den spanske karmelitt, teolog og klosterstifter som Kirken i 1926 utnevnte til kirkelærer i mystikk. Men "vår *doctor mysticus* er realist, ingen svermer", noterer søster *Maria Nada*, novise ved Karmelklosteret i Tromsø, i denne artikkelen, som gir et levende innblikk i Johannes' liv og virke. Hennes utgangspunkt er bl.a. to bøker om Johannes, skrevet av svenske karmelitter: "Natten är mitt ljus" av Wilfrid Stinissen og "Allt och intet" av Anders Arborelius.

Det er jubileumsår i Karmel. De teresianske eller uskodde karmelitter minnes sin far og lærer Johannes av Korset, som gikk inn til herligheten for 400 år siden, den 14. desember 1591. Han var den nærmeste mannlige medarbeider til deres mor, Teresa av Jesus, og den første uskodde karmelittbror. Teresa hadde grunnlagt sine første nonneklostre etter Karmels opprinnelige regel da hun traff Johannes. Han så også behovet for en reform innen orde-

nen, og de arbeidet sammen med flere grunnleggelser, både for kvinner og menn. Johannes ble teologisk læremester. Disse to står som grunnleggere av den reformerte gren av karmelittordenen. Klostre etter deres ideal er etterhvert blitt opprettet over hele verden. I 1990 ble det nordligste av dem alle grunnlagt i Tromsø.

Fornyhet aktualitet

Jubileumsåret blir brukt av Karmels sønner og døtre til spesiell fordyppelse i den åndelige arv som Johannes av Korset etterlot seg. De følger hans tanker og hans livsløp. Disse åndelige rikdommer vil de også dele med andre. Derfor blir det arrangert foredragsserier og retretter med emner som er knyttet til hans navn. Det utgis bøker, store og små, noen enkle og andre lærde og kompliserte. For aviser og tidsskrifter blir det produsert en hel del artikler. Bilder av ham blir trykt opp og distribuert.

Pave Johannes Paul II innledet jubileumsfeiringen med et apostolisk brev, stilet til de uskodde karmelitters ordensgeneral og datert 14. desember 1990. Han sier inn-

ledningsvis at denne store helgens budskap er det teresianske Karmels særlige arvelodd. Men samtidig er det en skatt for alle som ønsker å nærme seg Gud. Johannes tiltrekker seg oppmerksomhet og vekker interesse hos mennesker fra vidt forskjellige religiøse og kulturelle miljøer.

Hans sentrale budskap om menneskets vei til Gud er tidløst og alltid aktuelt, men det ser ut til å ha fått fornyet aktualitet i vår tid, fordi så mange mennesker søker veiledere i det åndelige liv. Det er få som har skildret veien til Gud så klart og tydelig som Johannes. Forenklet kan vi si at han beskriver en vandring i tro, håp og kjærlighet.

For paven personlig og for hans religiøse utvikling har Johannes vært av vital betydning. I ham fant han en sikker veiviser på troens veier allerede som ung teologisk student. Da han skrev sin doktoravhandling i Rom mot slutten av 1940-årene, hadde han valgt trosbegrepet hos Johannes av Korset som emne. Særlig konsentrerte han seg om helgenens sentrale utsagn at troen er det eneste nærliggende og formålstjenlige middel for den som

Om forfatteren:

Sr. Maria Nada av Inkarnasjonen er bare tilsynelatende en ny penn i St. Olavs spalter. Frem til 15. september i år da ble hun ikledd som nonne i Karmelittklosteret "Totus Tuus" i Tromsø, het hun Marit Flagestad. St. Olavs lesere vil gjenkjenne navnet fra en rekke innsiktsfulle artikler og bokanmeldelser i årenes løp om religiøse og kirkehistoriske emner. Hennes faglige bakgrunn er magistergrad i kirkehistorie.

at den svenske helgenen. Professor Aagaard mener at dette var svært uheldig, ikke minst fordi invitasjonen hadde et element av gjensitt over seg etter pavens reise til Norden. Ikke nok med det: Professor Aagaard reiser også tvil om biskopene hadde rett til på egenhånd å avslå invitasjonen ettersom det fikk preg av "policy-making" på vegne av Den danske lutherske kirke, underforstått en policy vis a vis Den katolske kirke som biskopene må regne med å bli kritisert for. NØP

Hvorfor Wilfrid Stinissen?

- Katolikken Wilfrid Stinissen er Nordens mest leste oppbyggelsesforfatter. Hvorfor har han ingen luthersk parallell? spurte "Vårt Land" nylig tidligere forlagssjef i Luther Forlag, Nils Tore Andersen. Som har følgende svar: - Vi kunne nok få dem,

men de må hjelpes frem av forlagene. Samtidig har dette med tradisjon å gjøre. Katolikkene er vant til å tenke at troen omfatter hele livet. Mens vi synger "Ta Jesus med hvorhen du lenges". Som om han hopper av i svingen hvis vi gjør noe galt eller beveger oss på nye områder!

en sikker veiviser

15

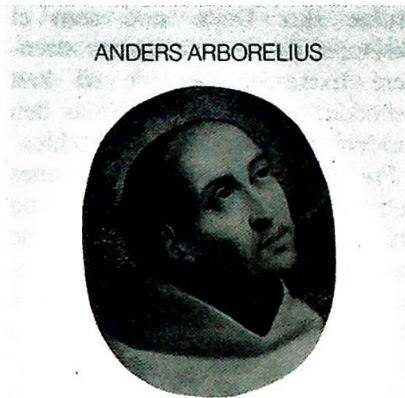
søker fellesskap og forening med Gud.

I 1926 ble Johannes utnevnt til "kirkelærer i mystikk". Forskjellige tolkninger av begrepet mystikk kan lede til den antagelse at han vil peke på en vei til Gud som går utenom eller på siden av den kristne tro og åpenbaring. Det er imidlertid få teologer som har poengtert troens betydning så sterkt som nettopp Johannes. Vår "doctor mysticus" er realist, ikke svermer. Sin tro bygger han på kristendommens sentrale mysterier, først og fremst treenighetsdogmet og inkarnasjonsdogmet. Hans meditasjon og kontemplasjon konsentrerer seg hovedsakelig om disse to mysterier, og med Bibelen som viktigste informasjonskilde.

Bøker som utfyller hverandre

I Skandinavia er det Sverige som står for de fleste bidrag til Johannes-jubiléet. Der har karmelittene virket i mer enn en menneskealder, og de er vel etablert, både ved nonnene i Glumsløv, brødrene i Norraby og en stor gruppe legkarmelitter. De har sendt ut trykksaker og holdt sammenkomster. Som hovedbidrag må man karakterisere de to nye bøkene som er kommet i deres Karmel-serie: "Natten ar mitt lys" av bror Wilfrid Stinissen om teologien til Johannes av Korset, og "Allt och intet", hvor bror Anders Arborelius gir en fremstilling av hans liv. Alle helgenens verker er tidligere utgitt på svensk i Karmel-serien.

De to nye bøkene utfyller hverandre, slik det nok har vært planlagt fra forfatternes side. Hos bror Wilfrid er de biografiske opplysninger sparsomme, da hans oppgave er å

ALLT OCH INTET

JOHANNES AV KORSETS LIV

Johannes av Korset - autentisk portrett som tilhører de uskodde karmelittsøstre i Valladolid.

gi en oversikt over læren til Johannes. Som bokens tittel kan tyde på, er det gitt stor plass til hans tanker om "sjelens natt", eller lidelsens plass på sjelens vei mot Gud. Bror Wilfrid begrunner dette med at "Sjelens dunkle natt" er det mest etterspurte av helgenens verker. Han mener at mange kjenner seg igjen i denne skildring av natten. Men dette betyr slett ikke at hans andre verker blir forbigått.

Man kan ikke si om boken til bror Anders at den ikke er teologisk, men det er den biografiske linjen som blir fulgt. Vi følger Johannes fra fødsel til død. Hele veien er det imidlertid nødvendig å innføre teologiske tanker og idéer for å kunne forstå hans livsløp, og hans liv og virke realiserer og belyser hans teo-

logi. Boken bygger på grundige studier av kildeskrifter. Når fremstillingen er så levende, skyldes det nok bl.a. at Johannes til en viss grad blir presentert slik han ble sett av sine samtidige. Som ekstra krydder kommer en stillferdig humor fra forfatterens side, så selv om innholdet er alvorlig nok, er det slett ikke en dyster bok.

Ingen passiv mystiker!

Når man hører at Johannes døde 49 år gammel, kan man saktens undre seg over at han rakk så mye. At han kunne utrette og oppleve så mye forskjellig, og samtidig nå så langt på mystikkens vei. Han står som et levende bevis på at en mystiker såvisst ikke nødvendigvis må leve i passivitet. I likhet med mange andre av historiens største mystikere fikk han utrettet mer enn de fleste.

Johannes ble født i 1542 i Fontiveros, en liten by i Kastilia. Foreldrene var fattige vevere. Deres eneste rikdom var kjærligheten til hverandre og til de tre barna. Fattigdommen ble til nød da faren døde mens barna var små. Denne bakgrunn preget Johannes for hele livet.

Nøden tvang moren til å søke til en større by. De kom til Medina del Campo. Johannes forsøkte først å lære et håndverk. Men det gikk ikke så bra for ham hverken som snekker, skredder eller maler. Som skolegutt gjorde han det langt bedre, selv om han ikke hadde mye tid til å lese. For å kunne gå på skole hos jesuittene, måtte han samtidig arbeide som sykepleier på deres hospital.

1.000 bam i Peru ofre for terror

Siden 1980 er mer enn 1.000 bam omkommet i Peru på grunn av aksjoner fra den marxistiske terrororganisasjonen "Lysende sti", melder det peruvianske innenriksdepartementet. Organisasjonen har totalt 23.000 liv på sin samvittighet, mens 50.000 bam er blitt foreldreløse. Ifølge uavhengige kilder har imidlertid også de militære samt regjeringens sikkerhetsstyrker tallrike mord og 'forsvinninger' på samvittigheten. KIPA

Ta barna på alvor!

"Voksne synes det er veldig søtt at barn tegner svarte jordkloder og ødelagte trær," sier barneombud Trond-Viggo Torgersen. "Så får barna premier og klistremerker. I stedet bør vi ta barna på alvor," sier han. "Barn trenger konkret diskusjon av sine bekymringer. Det kreves aktiv handling fra de voksnes side for at barn skal bli mindre bekymret."

Men det er klart at det er forskjell på barn. En ti-åring er stort sett bare redd for ting i nåtid. Det er imidlertid ikke tøys når en 12-åring sier at han er redd for framtiden... Jeg vil advare mot å overse barns bekymringer, heller bruke dem som en resurs." "NATUR & MILJØ"

16

I 1563 trådte han inn i karmelittklostret i byen. Tydeligvis oppdaget hans foresatte at han var godt begavet, for han ble snart sendt til det verdensberømte universitetet i Salamanca. Dermed fikk han en fremragende teologisk utdannelse. Han ble presteviet i 1567. Men han følte seg dradd til et langt strengere religiøst liv enn det som tidens karmelittbrødre levde. Da kom det avgjørende møtet med Teresa av Avila.

Aldersforskjellen ble ingen hindring for et fruktbart samarbeide mellom disse to. Hun var 52 år, han 25. Til å begynne med fikk han opplæring av henne, for han ønsket å leve et klosterliv slik det ble gjort i hennes reformkloster. Men i teologi var det han som var lærer og hun elev. Man kan si at de utfylte og hjalp hverandre helt fra begynnelsen.

Året etter ble det første reformkloster for menn grunnlagt. I utgangspunktet var de tre brødre, men den nye gren av karmelittordenen utviklet seg raskt. Flere klostre ble opprettet, og det ble bruk for et studiekloster og et eget novisehus. Johannes fikk store og ansvarsfulle oppgaver, som prior, rektor, visitator, skriftefar. Hans liv var preget av stor ytre aktivitet, og samtidig fortsatte hans utvikling på det indre plan.

I 1577-78 kommer den opplevelsen i hans liv som antagelig er best kjent, den mest smertefulle og forferdelige, men samtidig den mest fruktbare. Innen karmelittordenen var det stor skepsis mot reformen. Det oppstod rivalisering mellom de to grener. De reformerte brukte sandaler eller gikk barbert, de andre

brukte sko. Dette stod som et eksempel på de reformertes strengere livsførsel. De ble nå kalt uskodde, mens deres brødre av den mildere observans ble kalt skodde.

Fra de skoddes side ble Johannes betraktet som en opprører og urostifter. Han og hans uskodde brødre måtte stoppes; de representerte en fare for hele ordenen. Da de ikke lot seg overtale med strenge ord, gikk de skodde til handling: Johannes ble tatt til fange og holdt innesperret i deres kloster i Toledo i ni måneder. Han ble utsatt for hårdhendt behandling og nektet de elementære livsformødenheter som frisk luft, lys, allminnelig mat og rent tøy. Dertil ble han fratatt muligheten til å lese messe og mota den hellige kommunion.

Selv om han ytre sett opptrådte med stor ro, må han ha lidd forferdelig. I denne lidelsens natt gjennomgikk han en renselse, som førte frem til møte og forening med Gud på det dypeste plan. Denne erfaring gir han uttrykk for i sin poesi. Hans dikt fra fangenskapstiden står som noe av det fineste spansk poesi kan fremvise. De bærer vitnesbyrd om at denne tiden ble høydepunktet i hans liv. Prosaverkene ble til senere som forklaring til diktene.

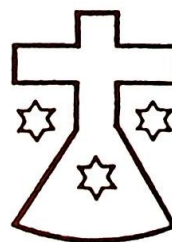
Han klarte til slutt å flykte. I årene fremover fikk han igjen store og viktige oppgaver. De uskodde karmelitter ble skilt fra de skodde og kunne arbeide i fred etter egne prinsipper. Da ble det strid innen de uskoddes egne rekker. Johannes kom til å bli fratatt alle sine verv og bli utsatt for ublid behandling, denne gangen fra sine egne side. Men nå var det intet mer som kunne fra-

ta ham hans indre lykke. Han ønsket seg lidelse, for derved å bli dypere forenet med Kristus. Og lidelsene kom, både som legemlig smerte, og som angrep og fornedrelse fra medmenneskers side.

Samarbeidet med Teresa varte helt til hennes død. Hun brukte ham stadig som skriftefar og åndelig veileder i sine klostre. Hennes søstre, de uskodde karmelittnonner, stod hans hjerte meget nær. Han mente at deres stille liv i klausur, i bønn og bot var av uvurderlig betydning for kirkens liv. Hans arbeid i nonneklostrene fortsatte etter Teresas død, og mange av hennes døtre var hans personlige venner.

Sikker veiviser på troens veier

I likhet med Teresa var Johannes

KARMELITERNA
TÅGARP GLUMSLÖV

Bøkene i Karmelserien fåes i St.Olav Bokhandel, Oslo, eller direkte fra Karmelittklostret, Glumslöv, S-260 22 Helsingborg.

Bankkriser- og noen

grunnleggende spørsmål

"Når toppsjefer tjener mangedobbelt så mye som lavlønnede, er begrunnelsen omtrent som når gamle dagers overklasser forsvarte sine privilegier," skriver *Nationens* Kari Gåsvatn. Hun håper at våre dagers bankkriser "kan få oss til å stille noen grunnleggende spørsmål, ikke ensidig ved hvordan bankfolk tenker, men hvordan vi alle tenker rundt lønn og fortjeneste og hele vårt fordelingsystem. Det er

mer nyttig enn å delta i fordømmelsen av enkeltpersoner som har kareet til seg noen goder og gygne fallskjermer.

For ingen kan fraskrive seg ansvaret for at vi har en kultur hvor det er penger og status som teller, og som er målestokken for hva som er viktig arbeid og innsats. Når grådighet er drivkraft i hele samfunnet, har det liten hensikt å hakke på den enkelte som har greid å utnytte denne drivkraft maksimalt.

Ingen politisk forsamling kan vedta å avskaffe grådigheten. Men den kan gjøre noe med fordelingen av godene og med begrunnelsen for fordelingen. Den kan spørre: Hvor ligger logikken i at en bondkone som har gjort tungarbeid og oppdratt barn og hatt omsorg for gamle slektninger, skal fortjene bare minstepensjon? Mens en banksjef fortjener en pensjon på bortimot en million?"

fremfor alt den store lærer i bønn, både for munk og nonne og for alle andre som søkte Gud. Som henne, definerer han bønn som samvær med Gud i kjærlighet. Et forhold mellom to som ofte er sammen, vil stadig utvikles. Når de er sammen i kjærlighet, nærmer de seg hverandre og blir mer fortrolige. Det er dette som skjer mellom Gud og sjelen gjennom bønne. Derfor kan vi si at bønne er sjelens vei til Gud, eller vandring med Gud. Denne vei eller vandring når sitt mål når sjelen blir helt forenet med Gud.

Bønne som vei, og foreningen med Gud som mål, er felles hos Teresa og Johannes. Men deres opplevelser og erfaringer underveis er ikke alltid de samme. Dette kan bero på forskjellig temperament og bakgrunn, men nok også på Guds virke. Det er nyttig for den enkelte kristne som søker veiledning hos de store mestere, å være oppmerksom på slike individuelle forskjeller.

Det er neppe noen som har beskrevet den kontemplative bønn klarere og enklere enn Johannes av Korset. Han sier at kontemplasjon primært er en aktivitet fra Guds side. Det eneste som sjelen skal gjøre, er å holde oppmerksomheten rettet mot Gud i kjærlighet. Gud tenner kjærlighetens ild ved sitt nærvær dersom ikke sjelen selv hindrer ham. Kontemplasjon, det er Guds mystiske virke i en sjel som elsker ham og søker ham, og retter all sin oppmerksomhet mot ham.

Det er den samme spiritualitet som man finner i "The Cloud of Unknowing" fra engelsk middelalder.

Johannes advarer nybegynnere på bønnens vei mot å forsøke å praktisere den kontemplative bønn med det samme, det kan lett føre til adspredthet. De skal istedet begynne med å lære Gud å kjenne gjennom aktiv tankevirksomhet ved lesning og meditasjon, i og ved å tale med ham om alt som ligger dem på hjerte. Når kjærlighetens ild på denne måten er opptent i sjelen, da blir det mulig å være hos Gud uten ord og bare hvile i ham.

På den annen side går han kraftig ut mot de åndelige veiledere som vil tvinge sine skriftebarn til å meditere over trossannheter altfor lenge. Når de er kommet til det åndelige utviklingsstadium at de lengter etter stille og ordløs bønn, da skal de få gå over til kontemplasjon, til konsentrasjon om samværet med Gud.

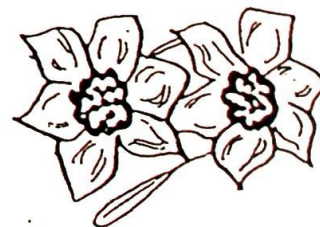
Johannes gav ofte åndelig veiledning til en bestemt person i form av et råd eller en åndelig sentens som han uttrykte i en enkelt setning eller et kort avsnitt. Det fins en liten samling av slike sentenser under navnet "Ord av lys og kjærlighet". I enkelte av disse taler han om den indre stillhet, som er så viktig for åndelig fremgang. I en av dem sier han: "Det mest nødvendige for vårt fremskritt er at vi er stille med vårt begjær og vår tunge foran denne store Gud; for det språk han hører best, det er den tause kjærligheten."

Som Gud hører oss best uten ord, slik kan også vi på vår side forstå ham og best oppfatte hans budskap til oss i det ordløse samvær. Johannes sier i en annen av disse sentenser: "Ett ord har Faderen talt, og det var Hans Sønn. Stadig taler han

dette ord i evig stillhet, og i stillhet skal sjelen høre det."

Sjelens samtale med Gud uten ord, det er mystikk. Men hva med visjoner, henrykkelser og ekstaser? Slike opplevelser var langt fra fremmede for Johannes. Men overfor disse fenomener viste han stor forsiktighet. For det første kan det være vanskelig å skille ekte fra uekte. Hva er Guds verk? Hva er parapsykologiske opplevelser? Og hva er simpelthen djevelens verk? For det andre beror ikke den åndelige fremgang på slike erfaringer, selv om Gud nok til sine tider kan tale gjennom dem. Johannes velger å stå på trygg grunn: Den sikre vei til forening med Gud - som er meningen med ethvert menneskes liv - går gjennom tro, håp og kjærlighet.

På norsk er det lite eller ingenting å by dem som ønsker å bli nærmere kjent med Johannes av Korset. Men mange nordmenn leser svensk uten vanskelighet, og på dette språk er han nå tilgjengelig. Kanskje vil noen av dem som benytter denne mulighet, gjøre samme oppdagelse som vår pave: Johannes er en sikker veiviser på troens veier.

På vei mot raselikkhet, men . . .

- Restene etter apartheid står dessverre fortsatt godt, sa generalsekretær Emilio Castro i Kirkenes Verdensråd etter et besøk i landet for en tid siden. Han tok avstand fra den toleranse for vold som vises i det sør-afrikanske samfunnet, og refser sikkerhetsstyrkenes manglende evne til å beskytte liv og eiendom til alle innbyggere. Opphevelse av handelssanksjonene vil være å "sende et feil signal til alle dem som har profitert på apartheid, og til de fattige", mener Castro. Og de fattige i

Sør-Afrika blir stadig fattigere, melder Norsk Økumenisk Pressebyrå (NØP). En ny tendens er at stadig flere hvite faller utenfor apartheidstatens velferdsapparat; stadig flere hvite tar jobb som tjenere, gartnere og sjåførere, jobber som tidligere var 'forbeholdt' de fargede. Men de hvites relative fattigdom er fjemt fra den nød store deler av den fargede befolkning lider, noterer NØP.

Den kraftige oppblomstringen av vold i de svarte områdene er et langt verre problem. Menneskerettighetskommisjonen

(HRC) hevder at regjeringens strategi er to-sporet: På den ene siden startet man forhandlinger om en oppheving av apartheid for å oppnå lettelse i sanksjonene og dermed redde landets økonomi. På den annen side destabiliserer man forholdene i de fargede bydelene for å svekke støtten til den politiske opposisjonen. HRC hevder at det er "sterke indikasjoner på regissert vold i bydelene", og at volden blir "slått på og av" - det er klart mindre vold i perioder med diplomatisk initiativ fra den sør-afrikanske regjering.

18 Spennende og stimulerende - å være dominikaner og kvinne!

Ved et nordisk møte av dominikanersøstre tidligere i år hadde *Else-Britt Nilsen*, sosiolog og teolog, et innlegg om "Dominikaner og kvinne i Norden." At søster Else-Britt kunne stille med solid bakgrunn, det var vi klar over, alle vi som i 1987 kunne lese hennes artikkel i "Kirke og kultur" om "Nordens kvinner i den katolske kirke - i utakt med samfunnet?"

Gjennomtenkte refleksjoner er karakteristiske for denne vår (relativt) nye dr. teol. Nøktert kan hun konstatere at "kunnskap godt over det mannlige gjennomsnitt må til dersom kvinner skal tas på alvor i kirkelig sammenheng. Som dominikanersøstre bør vi være pionerer her, stå på, for å rydde vei for andre kvinner i kirke og samfunn.... Selv om mange i dag helst ser at kvinnene gjør seg gjeldende på ulike områder ut fra egne premisser, kan man likevel ikke underslå at kvinnene både i den katolske kirke og i andre kirkesamfunn først i nødssituasjoner har fått vise at de er en viktig ressurs. Underskudd på mannlige arbeidskraft/disponibilitet er blitt en første adgangsbillett til områder som tradisjonelt har vært utelukket for kvinner..."

I vårt land, kan søster Else-Britt notere, er kvinner godt representert i menighetsrådene, selv om mennene oftere er formelle ledere. Og hun stiller følgende spørsmål: "Er dette tilfelle fordi vi her beveger oss på grasrotplan, eller er det et uttrykk for at den utvikling vi ellers kan observere i samfunnet, også omfatter den katolske kirke?" Hvorvidt vår situasjon skal vurderes som til-

fredsstillende eller ikke, vil avhenge av øynene som ser, skriver hun, og viser blant annet til et synode-innlegg ved biskop Gerhard Schwenzer i Roma 1981 - på vegne av Den nordiske bispekonferanse. Her blir det påpekt at "kvinnene i de nordiske samfunn har oppnådd - mest etter eget initiativ - en posisjon som utvilsomt er sterkere enn den de har i den katolske kirke." Og til tross for den utvikling som har funnet sted i kirken, mener biskopene å kunne konstatere "en utbredt følelse av avmakt og skuffelse hos mange kvinner I enkelte tilfeller dreier det seg om en klar tillitskrise, som når man f.eks. avskriver en forsamling eldre sølibatære herrer evnen til å kunne uttale seg adekvat om kvinners rolle i samfunn og kirke... Er vi rede til å forandre på alt det som diskriminerer kvinnene, eller som de kan oppfatte som diskriminerende?" - Slik spør altså biskopene, som fastslår at skal kirken kunne forandre dagens situasjon - som mange oppfatter som urettferdig, - er det viktig at kvinnene selv får bidra aktivt til utfordringen.

Søster Else-Britt avslutter sine refleksjoner med å stille spørsmå-

let: Hva er vårt virkefelt, våre virke-områder som dominikanerinner? Hun svarer selv ved blant annet å vise til nødvendigheten av "å ta opp dialogen med vår tids strømninger og ideologier... Vårt bidrag kan være at vi stiller opp som "spesialister", at vi har viten, kunnskap, som vi stiller til kirkens disposisjon. Her tenker jeg ikke bare på pastorale behov, men på et virke i samfunnet, i deler av samfunnet som står fjernt fra kristen og annen religiøs påvirkning"

Men å prøve å møte samfunnets og kirkens behov, for alvor, det betyr, "å erfare at vi ikke er mange nok, ikke dyktige nok, - kirkens og samfunnets behov er rett og slett grenseløse. Da må vi selv sette

"Selv om vi i Kvinneligaen i Nasaret ville ha foretrukket en Guds datter - fremfor Guds sønn - så gleder vi oss på dine vegne, Maria."

Katolske programmer populære

En rundspørring i Tschad, et av verdens fattigste land, viser at 60% av befolkningen regelmessig lytter til den katolske kirkes radiosendinger; bare rundt 6% av innbyggere er katolikker. Landets regjering støtter kirkens arbeid og gir kirken en times sendetid pr. uke på en del radiosendere og ett kvarter på det statlige fjernsyn. De katolske programmene lages av profesjonelle folk, de økonomiske midler kommer fra utlandet.

L'OSSERVATORE ROMANO

Alle har angst.

Opp gjennom åra har han fått brev, telefonar og besøk av folk som har trengt hjelp, og som synest dei har fått trøst og hjelp gjennom songane hans. Det er Åge Aleksandersen, den langt fra ukjente sangeren som forteller dette i en samtale med Nationen. Han synest det seier mest om samfunnet at folk kan få eit så intenst forhold til

en song eller en muskar dei eigentleg ikkje kjenner.

"Ingen å gråta hos, ingen å snakka med. Folk har vanskeleg for å setja ord på det som skjer inni dei. Som for eksempel angst. Alle har det. Likevel sit vi kvar for oss og trur at egne skavankar er heilt einestående. Livet er ikkje enkelt," seier Åge. Det ser ut som han har godtatt det.

grenser for vårt virke. Skal vi være de som fyller hullene der hvor prestenene ikke strekker til? Her vil jeg svare nei. Heller ikke skal vår disponibilitet bli så stor at den fortrenger helt vesentlige elementer i dominikansk liv, som bønn, liturgi, stillhet, fellesliv og studier. Som dominikaner-søstre må vi verne om en identitet som eksisterer uavhengig av krav på menighetsplan. Her har vi vår sjanse. Vi er frie i forhold til de rådende kirkelige strukturer."

Bare bedehuset og skogen...

"Kaptein Nemos bibliotek" er tittelen på Per Olov Enquists siste roman. Historien er lagt til 40-årene, og den ytre rammen er en liten avstengt bygd i det nordlige Sverige, der Enquist vokste opp.

Hva var det positive i dette strengt pietistiske og avstengte bygdemiljøet?" spør Arbeiderbladets Turid Larsen i en samtale med den anerkjente svenske forfatteren.

Det var utviklende for kreativiteten og fantasien, svarer Enquist: "Det var bare bedehuset og skogen. Vi var overlatt til oss selv, kunne tenke og drømme i fred, uten forstyrrende elementer fra fjernsyn og data."

Hvilke verdier fikk du med deg?

"Det var et religiøst sett intolerant miljø. Men det ble stilt eksistensielle spørsmål, det var klare regler og grenser, ingen tvil om hva som var galt og rett. Ingen dårlig begynnelse i et barns liv. Blanding av vekkelses-religion, avholdsbevegelse og arbeiderbevegelse var tre gjensidig befruktende elementer," sier Per Olov Enquist som tror at disse verdiene sitter dypere enn mange er klar over.

Søster Fulgentia Knuff in memoriam

Sr. Fulgentia Knuff CSJ

f. 04.10.1901 i Wessum/Nestfalen (Vest-Tyskland) d. 24.10.1991 på St. Josephsøstrenes Hjem i Oslo.

Gravlagt, 01.11.1991 på Grefsen gravlund i Oslo.

SALIGE ER DE BARMHJERTIGE, FOR DE SKAL SELV FINNE MISKUNN

Søster Fulgentia inntrådte hos St. Josephsøstrene i 1929 og avla sine evige løfter i 1935.

Fra 1934 tilhørte søster Fulgentia kommuniteten på Vor Frue Hospital. Her tjenestegjorde som kjøkkensøster og i mange år som kjøkkensjef. Dessuten har hun i mange år vært ansvarlig for vårt ferie- og retrettsted på Nesøya. Her har hun ydet mange tjenester og bidratt til en hyggelig og fin atmosfære i sommermånedene.

Da vi solgte Vor Frue Hospital til Oslo Kommune i 1979, flyttet søster Fulgentia til Vor Frue Villa. Her tilbragte hun mange år som pensjonist.

Fra februar i år bodde søster Fulgentiapå "St. Josephsøstrenes Hjem" på Grefsen.

Hennes liv har vært kjennetegnet av omsorg og tjeneste for andre. Hun var alltid rede til å hjelpe der

Søster Fulgentia - i haven på Nesøya ved Oslo, der St. Josephsøstrene har sitt ferie- og retrettsted.

det trengtes, og var på en særlig måte opptatt av de mennesker som hadde det vanskelig. Ved sin varme natur, sin handlekraft og en godhet hun utstrålte, gjorde hun meget godt.

Søster Fulgentia har levd et langt liv i troskap og hengivenhet. Det er med dyp takknemlighet vi tar avskjed med henne, og vi ber om at hun må oppnå den evige glede i Vorherres nærvær.

ST. JOSEPHSØSTRENE

St. Magnus-kirken prisbelønt

Den katolske kirken St. Magnus i Lillestrøm er nylig blitt tildelt "Citation Award for New Construction 1991", melder Norsk Telegrambyrå. Et internasjonalt forum for religion, kultur og arkitektur prisbelønner hvert år sakrale byggverk av høy kvalitet. Inntil 1990 har tildeling av prisen funnet sted for fullførte anlegg i USA. St. Magnus, som er tegnet av arkitekt Kjell Lund, har fått prisen for beste kirkebygg i kategorien nye konstruksjoner.

USAs biskoper skarpt ut mot rasediskriminering og fattigdom
Med dokumentet "Politisk ansvar - gjenfø-
delse for det amerikanske demokrati"
kommer USAs biskoper med en usedvanlig
skarp kritikk av den politiske tilstand i lan-
det samt med klare samfunnspolitiske krav
til kandidatene ved det kommende senats-
og presidentvalg. Biskopene er bekymret

over den lave interesse for deltagelse i den
politiske prosess (ved siste valg deltok en
tredjedel av de stemmeberettigede), den
står i skarp kontrast til den begeistring
landene i Øst har hilst demokratiet med.

Biskopene oppfordrer katolikkene til å
stemme på kandidater som vil gjøre en inn-
sats for de sosialt "forfordelte" og mot
rasediskriminering, og til å stille kritiske

20 Ragnhild Butenschøn ser tilbake: Merkestener langs veien

Hun nærmer seg de 80, billedhuggeren Ragnhild Butenschøn, og kan se tilbake på 60 års arbeid i kunstens tjeneste. Nå i november hedret hennes hjemkommune Enebakk henne med en utstilling av "merkestener langs veien", som hun selv kaller sine arbeider.

Rammen om utstillingen var det gamle herredshuset i Enebakk, en bygning med en beveget fortid: i sin tid utgjorde den den såkalte "Kavalerfløyen" på Flateby, Collettfamiliens sagnomsuste gods. Derfra ble den flyttet noen kilometer sørover til Kirkebygda, hvor den har vært både herredshus og sosialbolig. Nå - etter omfattende restaurering - er den en vakker ramme om Enebakk Kulturetats virksomheter. Og nærmeste nabo til Enebakk gamle kirke, et stykke vakkert restaurert middelalder; sommerstid

er kirken åpen for den som vil se - bare så det er sagt.

I de gamle stuer stod skulpturene tett - det understreker sammenheng-
en og spennvidden. Ikke mange
skrittene å gå fra en ydmyk Frans
av Assisi med varmt utstrakte, store
hender til en særdeles rakrygget
Henrik Groth med viddet og satiren
parat under de markerte bryn. Og
videre til en grublende og borende
Åsmund Brynildsen, et portrett som
i sjelden grad forener portrettlikhet,
forenkling og tolkning av et sinn.
Litt lenger borte er Paulus nær ved
å falle av sin steilende hest på veien
til Damaskus, mens en streng, men
likevel følsom St. Dominikus - med
sort stålkappe over lysende, sveiset
messing - står med bok i hånd ikke
langt fra der to kvinner møtes,
Maria og Elisabeth. Her og der
andre nedslag av kvinneliv, utført i
lite, intimt format: "Peter Henrik
leker med sin tå" (1942), fire ivrige
gutter rundt krybbebarnet ("Ny-
født", 1946) og - fersk av året -
"Ride ranke", en ung mor med barn
på kne. Sett fra bestemors og olde-
mors plass?

En billedhuggers hovedverker er -
av gode grunner - vanskelig å få
med på en utstilling. Men utstilling-
en, som var en del av Enebakk
kommunes kulturdager, rommet

forarbeider til flere av Ragnhild
Butenschøns monumentale verker:
"Dansende jenter" til bronsefonte-
nen utenfor sementfabrikken på
Slemmestad, "Rosepiken" i Molde,
det Wergelandinspirerte monumen-
tet over Henrik Sørensen i Lil-
lestrøm og den spinkle, ungdomme-
lige Olav-skikkelsen vi kjenner fra
St. Olav domkirke i Oslo. "Kanskje
hovedverket" hittil blant metall-
skulpturene," skriver Øistein Par-
mann i den lille boken Enebakk
Kulturetats har utgitt i anledning
utstillingen. I 1985 ble Ragnhild
Butenschøn tildelt Kongens for-
tjenstmedalje i gull for sin kunste-
riske innsats; i fjor fikk hun Ene-
bakk kommunes kulturpris.

Det er mange år siden hun ble
katolikk. Også før det lå det religiø-
se henne nær, men synsfeltet og
motivkretsen ble nok utvidet, alvo-
ret og varmen i hennes kunst fikk
nye valører. Og hun stilte, om
mulig, enda strengere krav til seg
selv ut fra det syn at "troen eller
den gode, fromme hensikt ikke er
nok til å skape et godt religiøst
kunstverk", som hun sa i et intervju
i St. Olav i 1983. "Kristen kunst må
først og fremst være god kunst -
selv forsøker jeg å leve etter den
franske filosofen Jacques Maritains
ord: - Vil du være en kristen kunst-
ner, så streb ikke etter å lage kristen
kunst, men lev som en kristen og
lag god kunst."

Egentlig var det maler den unge
Ragnhild hadde tenkt å bli, hun
arbeidet lenge med tegning og
maling; "Mitt første maleri" var på
plass i "Kavalerfløyen". Først etter-
hvert ble hun billedhugger. Til å
begynne med gikk hun mer tradi-

Billedhuggeren Ragnhild Butenschøn -
i sitt 80. år og fremdeles underveis
som kunstner. Foto: Anne Grete Lossi-
us.

spørsmål til kandidatene. De må nå kreve svar på hvordan landet kan kombinere en vellykket markedsøkonomi med en rettferdigere politikk som virkelig gjør noe med sult og hjemløshet, uoverskuelig fattigdom og fiendtlighet overfor innvandrere.

Biskopene kritiserer bruk av vold som løsning på alvorlige problemer. Hvorfor tyr man til abort for å løse problemet med

svangerskap, til dødsstraff for å bekjempe kriminalitet og til militær maktanvendelse for å oppnå internasjonal rettferdighet? "Katolikkene må berike den politiske debatt i USA med sine erfaringer fra innsatsen for de fattige og sårbare," skriver biskopene. KIPA

Den nye avgud

Kroppen er blitt den nye avgud i kongeriket Norge, sier Peter Normann Waage til Aftenposten. "Mens man for 20 år siden i alt vesentlig støtte på vandrere ute i skog og mark, mennesker som iallfall hadde bevart et visst refleksjonsnivå og en snev av kultur ute i naturen, er stier og skogsveier nå blitt oversvømmet av pesende, svettende og siklende trimmere som ikke har oppmerksomheten festet på annet enn sine egne pulsslager, og som ikke kan nyte annet enn sine egne forvokste muskler."

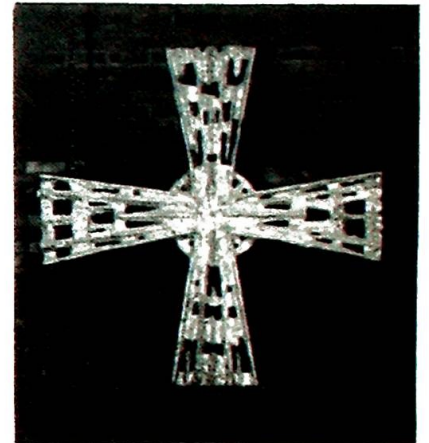

Frans av Assisi (bronse 1953) - innkjøpt av flere skoler.

sjonelle veier, men litt etter litt ble det spennende eksperimentering både med materialer, teknikker og former. I 1960-årene lærte hun seg sveiseteknikk, hennes formspråk ble mer forenklet, med tendens mot det abstrakte og spennende spill med linjer og former. Hennes arbeidslyst og pågangsmot er av det sterke, utholdende slaget; atelieret ute i Enebakk ble mer og mer en moderne smie - men likevel et sted hvor stillhet, ettertanke og innlevelse har fått form og uttrykk. "Hun gjør stål yndig," noterte Erle Moestue Bugge i Aftenposten nylig. Nærliggende å tilføye: men uten sentimentalitet. Ragnhild Butenschøn er på mange måter nøktern, men varm, engasjert - og engasjerende. Som kunstner og som menneske.

"Et krevende arbeid for en kvinnelig smed", skriver Øistein Parmann om Ragnhild Butenschøns Olavsstatue utenfor St. Olav domkirke i Oslo. Og smeden var altså en spedlemmet, men seig og bokstavelig talt håndfast dame på over de 70! Som lettbeint beveget seg på toppen av stillaset, men som villig bekjente - overfor undertegnede som stod nedenfor med intervjublokken - at de store stålplater hun basket med for å forme sin Olav, var "enda mer gjenstridige enn jeg hadde forestillet meg".

At hun også mestrer mykere materialer, vet den som har drømt seg inn i hennes relieff på Fransiskushjelpens kontor i Oslo, og vandret sammen med den hellige Frans under trær fulle av fugler, skåret i varmt lysende tre. På altertavlen til Helgøya kirke, også den i tre, har

Ragnhild Butenschøns kors i sveiset messing henger over alteret i kapellet i Lunden Kloster ved Oslo.

maleren i henne fått utfolde seg.

Sin kunst - og skapende aktivitet overhodet - ser Ragnhild Butenschøn som "en slags merkestener man etterlater seg ved veien. . . Når jeg er ferdig med et arbeid, synes jeg ikke det er særlig storartet likevel, i hvert fall ikke i forhold til den opprinnelige idé. Men det er vel egentlig både riktig og meningsfylt at jeg føler slik. Som kristne er vi jo alle bare underveis. . . Det var en avgjørende opplevelse for meg da jeg ble klar over at det fullkomne ikke finnes i verden, men i Gud".

Det er etterhvert blitt mange merkestener langs veien. Nå - i sitt 80. år - er hun fremdeles underveis.

UKJ

Biskoper for økt innvandring

Australias katolske biskoper ber om en drastisk økning av innvandringen: Kvoten på 110.000 pr. år bør forhøyes til 170.000-200.000. Det er egoistisk med bare 17 millioner mennesker på et så stort kontinent. Mindre enn 10% av dagens innvandrere er flyktninger, andelen bør være 33% siden de offisielle innvandringsbestemmelsene bygger på økonomiske, sosiale og humanitære kriterier, mener biskopene.

L'OSSERVATORE ROMANO

Kirken og flyktningearbeidet

- Flyktningenes situasjon i verden blir verre, men kirken kan være stolt over sitt flyktningearbeid, sier biskop Wilhelm Kenney, hjelpebiskop i Stockholm og en av ledeme i Caritas Internationalis. Nylig deltok han i en stor kongress i Vatikanet om flyktninger og immigranter, en kongress som "både var deprimerende og oppmuntrende", skriver biskop Kenney i "Katolsk Kyrkotidning".

- Situasjonen for flyktninger er i ferd med å forverres nesten overalt i verden.

Ingen vil ta imot disse menneskene, og frykten for fremmede og utlendinger øker. Mange land vedtar strengere lover for asylsøkende eller tolker eksisterende lover strengere. Det finns ikke noe herberge! Til det håpefulle hører kirkens innsats; den ser ut til å være til stede de fleste steder der det er flyktninger, sier biskop Kenney. Som tviler på om kirken kan gjøre mer for flyktningene enn den gjør i dag: - I disse spørsmål har kirken ofte en annen oppfatning enn de fleste regjeringer, i det minste her i Europa.

22 Krig i Kroatia: Grove krenkelser av sannheten

I skrivende stund går det mot ny våpenhvile i Kroatia, den fjortende i rekken. Ingen vet hvor mange som har mistet livet i kampene hittil, det snakkes om minst 20.000 døde, om regelrett nedslaktning av folk som ikke kom seg vekk i tide før serbiske angripere plyndret og brente. Antall sårede er ukjent; det man vet, er at det også i denne krigen er det de sivile - særlig kvinner, barn og eldre - som lider. Rundt 400.000 mennesker er nå på flukt i Kroatia. Vi har sett dem på TV-skjermen, med esker og koffert i hendene, med nakne, fortvilede ansikter.

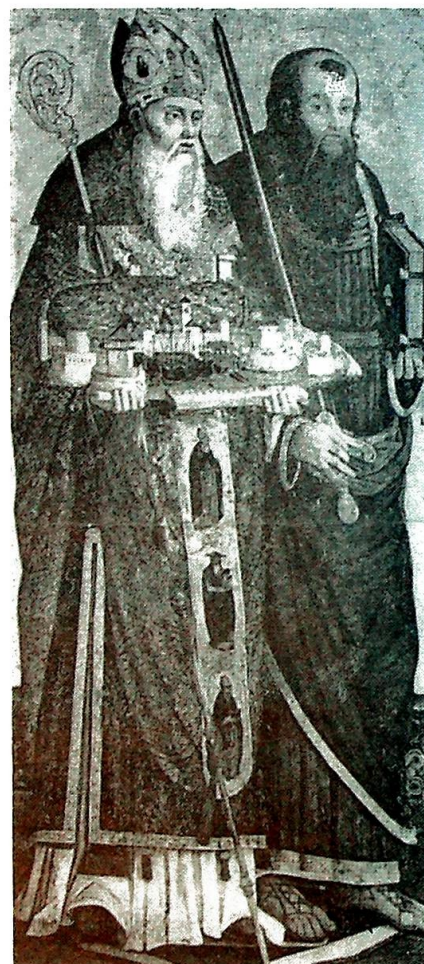
I en appell for en tid siden uttrykte erkebiskopen av Zagreb, Franjo Kuharic, sin medfølelse med alle dem som har mistet noen av sine i krigen, alle dem som er såret og lider: "Det er døde og sårede på begge sider. . . Jeg oppfordrer alle troende til å be om at den blodige krigen i Jugoslavia må ta slutt, og ber om verdens solidaritet med det kroatisk folks streben etter frihet og uavhengighet." Erkebiskopen har tidligere kritisert EFs meglingsforsøk for at de ikke var konkrete nok, og anklaget det internasjonale samfunn for ikke å satse nok for å få til en fredelig løsning.

De materielle skadene er massive. Hele landsbyer er ødelagt, brent eller jevnet med jorden: Celije, Dalj, Strug, Kijevo, Banijska sela, Vaganac. Vi har sett raketene suse over Dubrovnik og Vukovar, sett ødeleggelsene på nært hold. Mange steder er særlig sosiale institusjoner som skoler, sykehus, museer, biblioteker og barnehaver blitt ødelagt av angriperne, og ganske særlig 'kulturbygg' som kirker og klostre.

Kroatia har kristne røtter 1.300 år bakover i tiden; ca. 76 prosent av landets innbyggere er katolikker. "Det drives systematisk ødeleggelse," heter det i erkebiskopens appell. Hittil er flere evangeliske kirkebygg og over 240 katolske kirker ødelagt, blant dem verdifulle kulturminner som står på UNESCOs lister over verneverdige bygninger - de eldste opptil 900 år gamle.

- Dubrovnik, denne juvel av by og et symbol på europeisk sivilisasjon, kultur og frihet, ble ikke engang ødelagt av tyrkerne eller fascistene, men i dag ødelegger den serbiske arméen byen med våpen som kroaterne, ironisk nok, indirekte har vært med på å betale gjennom skatten, sier Stjepan Cukman, prest og sjelesørger for kroaterne i Norge. - I begynnelsen av krigen var mange kroater forbauset over at deres serbiske naboer flyttet fra Kroatia. Det viste seg at de serbiske lederne flyttet dem til Serbia og Bosnia for deretter å angripe kroatisk landsbyer og storsteder med tungt artilleri. I begynnelsen ble Kroatia bare forsvart av politi med gevær, senere ble det organisert et kroatisk forsvar som fremdeles ikke har skikkelige våpen. Det er, som amerikanske journalister har pekt på, en kamp mellom David og Goliat.

- Også ungarene, tsjekkoslavere og slovenere, italienerne, ukrainere og albanere som bor i Kroatia, får i dag merke serbernes vrede, sier pastor Cukman. - Serbernes mål er å tilintetgjøre Kroatia, ikke bare materielt og kulturelt, men også utrydde det kroatisk folk med den

Den hellige Blasius bærer Dubrovnik på sine hender (14. århundre, fra dominikanerklosteret i Dubrovnik - han æres som byens vernehelgen).

hensikt å opprette et etnisk rent Serbia. De følger oppskriften i boken "Obracun-nacela i razlozi" av serberen Milivoj Kajica: - Alle styrker skal rettes mot Kroatia; uansett politisk skyld må vi drepe dem hvor enn vi får mulighet til det, og det lar seg lettest gjøre innen en intakt

Løsning mulig for Jerusalem

"Jerusalem kan være hovedstad i Israel. Byen kan være åndelig hovedstad for alle kristne, og et sted hvor alle troende kan føle seg hjemme. Intet er umulig hvis alle parter kommer sammen og virkelig går inn for en løsning," sier den latinske patriark for Jerusalem, Michael Sabbab. Men han understreker også at "når de hellige steder og Jerusalem som hellig by står på dagsordenen, må både den universelle og den lokale kirke høres".

CATHOLIC HERALD

Ortodoks patriark om serbisk frykt

Den serbiske ortodokse patriark Pavle sendt i slutten av oktober et brev til Lord Carrington, leder for Haag-konferansen om Jugoslavia, som indirekte støtter serbemes krav på deler av det østre Kroatia. Ifølge patriarken vil det bli umulig for serbeme å leve innen et uavhengig Kroatia.: enten må serbeme "vinne med våpenmakt" slaget om retten til å bli boende i områder der de har holdt til i århundrer eller flytte til Serbia. Ifølge patriarken må de under alle omstendigheter være "under den felles

serbiske stat".

Offisielle kretser i Kroatia sier helt klart at serbere som blir boende i Kroatia, ikke vil tape noen borgerretter, og slett ikke bli utsatt for folkemord slik patriarken antyder. Hans brev viser et klart skifte av ståsted siden i sommer da han ba det katolske hierarki i Slovenia og Kroatia om å bidra til en fredelig løsning. Brevet, som er blitt gjengitt i de serbiske medier, er blitt tolket av serbeme som en stilltende velsignelse av fortsatt kamp.

THE TABLET

og menneskerettighetene

23

og enhetlig Jugoslavisk stat.

Sett fra innsiden

- Gjør det som er menneskelig mulig for å stoppe dette folkemord på kroater og andre undertrykkede grupper og minoriteter i det tidligere Jugoslavia, heter det i et opprop fra lederne for katolske nonne- og munkeordener som nylig var samlet i Zagreb, de kom fra alle de tidligere jugoslaviske republikker. - Både sannheten og menneskerettighetene krenkes på det groveste i denne krigen. Det forplikter oss, som er pastoralarbeidere og sjelesørgere og ikke talsmenn for noen politisk gruppering, til å tale og rette søkelyset mot sannheten bak de mange overflateløgnen. For det er bare delvis riktig å hevde at denne krigen, som begynte i det små for halvannet år siden i form av serbisk sjikane, stengning av veier, bortførelser og utpressing, er et militært oppgjør og en propagandakrig mellom den serbiske og den kroatisk nasjon. Saksforholdene er adskillig mer komplisert. Det er heller ikke riktig å gi det serbiske folket skylden for krigen. Det dreier seg om, er den europeiske bolsjvismes kamp for å overleve - tross nederlag ved nesten alle frie valg, heter det i oppropet.

Det var stor-serbiske krefter som ledet det totalitære styret i Jugoslavia, krefter som fremdeles er rettet ikke bare mot kroatene, men mot alle minoriteter innen det tidligere Jugoslavia, også mot de serbere som er motstandere av aggresjon og krig. "Man kan med rette tale om en serbisk kommunistisk aggresjon, støttet av ekstreme nasjonalistbeve-

gelser," noterer ordenslederne.

Den ortodokse kirkes prester og biskoper tør knapt protestere mot krigen og voldshandlingene. Gjennom femti år er den ortodokse kirke blitt infiltrert og uthullet av kommunistpartiet, den har tapt stort som moralsk instans, og tomrommet er blitt fylt med en ekstrem nasjonalisme. Katolikker og muslimer derimot har hele tiden holdt distans til partiet, de har holdt fast ved sin tro og følgelig vært utelukket fra en karriere innen politikken, forretningslivet og det militære. "Det er blant annet følgene av dette vi nå ser, der en sterk hær fører krig mot det kristne, siviliserte og demokratiske Europa," heter det i erklæringen. Igjen er det de sivile som er "ambolten som det hamres på - menneskerettigheten krenkes i en grad som utenforstående ikke kan forestille seg". Og det er tydelig at aggresjonen i særlig grad rettes mot den katolske kirke, dens medlem-

mer og institusjoner. Men den massive ødeleggelsen rammer også kalvinistenes og de evangeliske kirkesamfunns kirker og forsamlingshus, rammer moskéer og jødiske synagoger.

Ordenslederne appellerer til politikerne og det internasjonale samfunn om å gjøre alt som er menneskelige mulig for å få slutt på ødeleggelsen og lidelsen så snart råd er; lykkes det ikke, "kan det føre til at høyre-ekstremistiske krefter i sterkere grad kommer på banen, og det må for all del unngås," skriver de katolske ordenslederne. De støtter tanken om demokrati for den enkelte nasjon innen den tidligere jugoslaviske stat: - Anerkjenn de enkelte republikkers suverenitet og nåværende grenser, og sørg for at angriperne ikke får noen slags belønning for sin aggresjon. Støtt den eneste mulige veien til frihet og fred.

St. Olavs redaksjon

takker alle

som på forskjellig vis har bidradd til å få bladet gjennom nok en årgang.

Vi ønsker dem og alle våre lesere en gledelig jul og et godt nytt år.

Ugandas biskoper med kraftig kritikk
 Ugandas biskoper gikk nylig kraftig imot den tradisjonelle "brudepris" kommende ektemenn må ut med til sin tilkommende svigerfamilie; skikken er særlig sterk ute på landet. Biskopene mener skikken ødelegger økonomien for mange, og fører til at mange unge rømmer sammen og inngår illegale forbindelser fordi brudgommens familie ikke kan betale. De sier også at "brudekjøp" er nedverdiggende for kvinner og skader landets bilde utad.

Biskopenes utspill har møtt motstand fra flere, bl.a. fra et tidligere regjeringsmedlem, Gertrude Byckwaso. Hun sier at avskaffelse av systemet vil ha uheldige følger for det sosiale liv i fjerntliggende landsbyer: "brudeprisen" spiller en viktig symbolsk rolle ved inngåelsen av mange ekteskap, og før man eventuelt gir avkall på denne skikken, bør det satses på en nasjonal opplysnings- og utdanningskampanje.

CATHOLIC HERALD

Solidariske jesuitter

Jesuittene i Sør-Øst-Asia vil i høyere grad stille seg på de fattiges og undertryktes side og forandre sin egen livsstil, som mer er tilpasset de rike. Det ble resultatet av et møte i organisasjonen "jesuitter i sosial tjeneste" i Bangalore i India der 83 jesuitter fra India, Nepal og Sri Lanka deltok. Ordensfolk kan kun stille seg på de fattiges side "når vi stiller våre midler til disposisjon og foretar de nødvendige forandringer".

Anna-Maria Hodacs: Fremtidens européere

Å spørre foreldre hvilke egenskaper de helst vil se hos sine barn, er antagelig en utmerket måte å sirkle inn grunnleggende verdier på. EF-kommisjonen presenterte en slik undersøkelse i sitt tidsskrift *Eurometer* for en tid siden (nr. 34, desember 1990).

Man har forelagt foreldre i alle EF-land en liste med 11 egenskaper og spurt dem hvilke tre de anser som spesielt viktige for sine barn. Hva slags karakter kommer fremtidens européere til å bli oppdradd til?

Om foreldrene lykkes med sitt strev, kommer neste generasjon til å være preget av ansvarsfølelse, for hele 62 prosent setter denne egenskapen øverst på listen. Deretter kommer respekt for andre med 49 prosent. På tredjeplass kommer ønsket om pen oppførsel og veloppdragenhet. Deretter følger evnen til å kommunisere (32%), evnen til å arbeide samvittighetsfullt, uavhengig og selvstendig (19%), økonomisk sans (18%), lojalitet (16%). Religiøs tro (10%), lydighet (9%) og fantasi (8) kom på de siste plassene.

Det er stor forskjell på vurderingene i de ulike EF-land. I det tidligere DDR setter man evnen til å arbeide samvittighetsfullt temmelig høyt, den skårer hele 48 prosent; i Nederland skårer den så lavt som 9. Ønsket om at barna skal utvikle lojalitet, var lavest i Hellas (2%) og høyest i Luxemburg (35%). Kanskje ikke helt uventet topper Irland listen når det gjelder ønsket om at den kommende generasjon skal

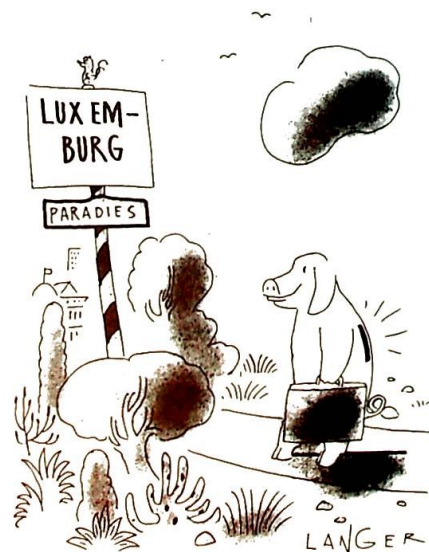
være besjelet av religiøs tro (24%), på annen plass følger Hellas. Sannsynligvis sier det noe om graden av sekularisering når foreldre i Belgia vurderer religiøs tro derhen at denne variabel kun oppnår 5 prosent, og i Danmark kun 2 prosent. Det er rimelig å anta at man i Sverige vil vise en lignende innstilling som i EF-landet Danmark.

Evnen til å opptre dannet og oppføre seg pent verdsettes høyt i Hellas, Italia og Irland. Den egenskap av samtlige som oppnådde høyest poeng fra ett enkelt land - nærmere bestemt fra Nederland - var ansvarsfølelse. I Frankrike gjelder toleranse og respekt for andre som de høyeste dyder. Økonomisk sans verdsettes høyere i fattige land og minst i Nederland og Danmark. Fantasien står lavt i kurs alle steder, men forholdsvis høyt i Danmark, dog ikke høyere enn at den kun skårer 13 prosent - mot 10 i Frankrike og Tyskland.

Gentleman-idealet lever fremdeles i Storbritannia, det viser seg ved at så mange plasserte god oppførsel så høyt på listen at denne variabel fikk 52 prosent. Uavhengighet fikk 25 prosent, toleranse 55 og lydighet 14. På den annen side utmerker ikke engelskmennene seg ved å

verdsette evnen til å arbeide samvittighetsfullt - den landet her på laveste prosentall, nærmere bestemt 13. Heller ikke økonomisk sans står høyt i kurs hos englenderne, som kun gir den 11 prosent. I Irland setter man pris på god oppførsel og uavhengighet på like fot med England (henholdvis 52 og 26%), men man har et klart avvikende syn på verdien av å kunne arbeide samvittighetsfullt (16%), og evnen til å ta ansvar vurderes lavere i Irland enn i noe annet EF-land.

Blir de ikke ganske hendige og lette å omgås, den kommende generasjon av flittige européere? Med hånden på hjertet: Om nå mor og far skulle lykkes i å strigle sine barn etter sitt eget dypeste ønske,

er i vor egen livsstil", understreker jesuitene.

Det største problem for denne forandringen er ordenens og den katolske kirkes struktur, sier formannen Vincent Moore. "Vi tilhører den besittende klasse, og det hindrer oss i en ekte identifikasjon med de fattige." Det betyr ikke at jesuitene skal gi opp sin innsats på f. eks. undervisningssektoren, "men vår hovedgruppe skal ikke være den rike bybefolkningen". KIPA

Om litteratur

"Ei bok skal kunne tolkast forskjellig," sier forfatteren Kjartan Fløgstad, "Der som ho har mange tydingar, er det eit prov på at ho er rik på innhald. Dersom ei bok berre kan tolkast på ein måte, som om det var ein fasit, ville det vera ei mistukka bok."

"Å skrive er som å ha katt," sier forfatteren Tor Åge Bringsværd. "Det kommer stadig kattunger."

STAVANGER AFTENBLAD

Som et trekkspill

«Livet er som et trekkspill du spiller på hele tida,» sa billedkunstneren Olav Mosebakk nylig til Dagbladet. «Når du er ferdig og slår det sammen, er det bare to treplater. Jeg har danset, jeg har flørtet, men etterlater jeg meg noe mer enn de to treplatene? Vil noen huske musikken?»

25

hvor blir det da av alle kunstnere og selvstendige individer og av dem som søker Gud? Kommer det til å bli plass til dem blant alle de pålite-

lige, tolerante og veloppdragne individer som foreldregenerasjonen ønsker skal befolke Europa på 2000-tallet?

Men - som foreldre godt vet - så blåser det uberegnelige vinder fra mange hold som rufser til frisyren. (Fra "Signum") ●

Dansk prekensamling: TEKSTER MED VARME OG SNERT!

"Prekensamlinger er blitt en sjelden genre på bokhandlerdisken," noterte Jan Schumacher i St.Olav i 1989 i sin anmeldelse av pater Per Bjørn Halvorsens "Katolske prekener". Men det gror innen genren på katolsk mark: I lengre tid har en dansk prekensamling ligget uanmeldt på St.Olavs bord, nemlig "Når lyset brytes" av jesuittpater Leslie O. Dorn. Nå er den lest og lest igjen - med utbytte og smil. Til tider med velanvendt anstrengelse.

Men først litt bakgrunnsstoff. Det korte curriculum vitae bak i boken forteller at pater Dorn i en årrekke har virket som prest ved St. Augustins kirke i København, og som lektor ved Niels Steensens gymnas. Skole, katekese og massemedier har vært sentrale interesse- og virkeområder. Det er venner og kolleger av pater Dorn som står bak boken, utgitt i anledning av hans 75-årsdag den 21. desember 1989. Pateren bekjenner i forordet at han er betenkt over foretagendet fordi "predikener er jo skrevet til at blive hørt, ikke lest". Det er imidlertid all grunn til å være hans venner takknemlig for at de har overkommet paterens engstelse. Dorns prekener er spennende, utfordrende, velopplagt teologi og katekese.

Det er godt å lytte til hans stemme. Men man skal følge nøye med. Dette er ikke prekener for de morgentrette! Uoppmerksomhet straffer seg, her som i kirkebenken. Dog med bok i hånd har man mulighet til å kikke bakover i kor-

tene, og det er nyttig. For når pater Dorn forklarer og tolker, underviser, formaner og påpeker, er tankegangen til tider nesten overveldende stringent - samtidig som ordvalg og språktone, humor og assosiasjoner river en med. Her er kunnskap og innsikt formidlet i et forfriskende prekenspråk, fritt for hul høytidelighet. Og akkurat passe dansk til at det gir en nordmann en ekstra leseglede.

De 150 sidene er ordnet i kapitler, et skriftsted angir tone og tema og kirkelig årstid. Så følger et knippe prekener hvor lyset fra bibeltekstene brytes i et prisme av høy karat og opplyser tros-sannheter og dagligliv. Og tankekors! For de finnes, både innen teologiens og kirkens virkelighet. Dorn er ingen skråsikker forkynner, men en kritisk observatør og teolog - med nyttig intellektuell ballast og distanse der det trengs. Bakgrunnen for det borende blick er en like selvfølkelig som dyp kjærlighet til Kristus og hans kirke gjennom et langt liv. "Han er kirkens trofaste sønn, men bestemt ikke bare eftersnakker," skrev Kristelig Dagblad i sin anmeldelse, "der er spræl i manden."

Dorn skiller hveten fra klinten, evangeliets budskap og den historisk og kulturelt betingede innpakning. Her er tankevekkende ord om åpenbaringen som en vedvarende prosess, om mandsdominans i kirken og om utfordringen fra kjernen i feministisk teologi, om forholdet mellom politikk og religion,

om helgeners og jomfru Marias plass i teologien. Om tendensen til å ville "domestisere profeterne", og om "det petrinske" og "det johanneiske" - om autoriteten og kjærligheten - i kirkens liv og embedssyn: Vi har bruk for begge deler, "men det kan godt være, at vor egen kirke kan trønge lidt mere af det johanneiske. Så kan vi passende begynne med oss selv!"

Selvsagt er økumenikken på plass. Temperaturen stiger når Dorn skriver om Ånden "som ikke lar seg dressere. . . som oppfylder, hvem den vil - også dem, der ikke har plads i noget sakralt hierarki. . . også dem, der ikke er medlemmer af noget anerkjendt kirkesamfund. . . endogså dem der befunder seg i den såkalte 'forkerte' lejr. . ." Han noterer at kirken som institusjon lett kan bli en tvangstrøye "der forhindrer kristne i at bruke deres evangeliske muskler", og advarer mot "den snikende ufejlbarlighetsovertro" som i dag gjør seg gjeldende. Han redegjør med humorfylt alvor for hva ydmykhet er - og ikke er: Den har lite og intet med det "konstant senkede blick" å gjøre, eller med "det sleske, krybende, hykleriske øyentjeneri, som Dickens har legemliggjort i den overmåde ydmyge Uriah Heep".

For flere sitater - og boken er ytterst sitatfåhig - se originalen.

Leslie O. Dorn
NÅR LYSET BRYDES
Poul Kristensens Forlag 1989

Saligkåret - på rekordtid

Den 17. mai 1992 blir Monsignore José Maria Escriva de Balaguer, stifteren av den kirkelige organisasjonen Opus Dei, saligkåret, bekjentgjorde Vatikanet i slutten av oktober. Escriva døde i 1976, og i 1982 ble den rike og innflytelsesrike organisasjonen, som står høyt i aktelse hos pave Joahannes Paul II, men også er omstridt, opphøyet til personlig prelatur.

Fra flere hold er det blitt talt mot saligkåringen, melder bl.a. Catholic Herald. Jesuiterprovinsialen Micael Campbell-

Johnson og den tidligere erkebiskop av Madrid, Enrique Tarçon, har protestert mot den "uforklarlige" hast denne saligkåringprosessen er blitt drevet frem med: De to første trinn i prosessen, erklæringen om Escrivas 'herioske dyder' og anerkjennelse av et under, som normalt tar minst 5 år, ble gjort unna i løpet av våren og sommeren i år. Ifølge pater Campbell-Johnsen er Escrivas skrifter uangripelige, men han er skeptisk overfor organisasjonen Opus Dei: "I visse tilfeller har den utvilsomt

vært til gagn, men jeg kjenner også tilfeller hvor den avgjort har skadet mennesker." Og erkebiskop Tarçon, formann i Den spanske bispekonferanse i en årrekke under Franco-styret, bemerker: "Jeg vet ikke hva som har fått Den Hellige Far til å opphøye Escriva til et forbilde for kristne, når vi har en pave som Johannes XXIII, som æres over hele verden, også av ikke-troende. Hans saligkåringssjess ble startet før Escrivas, men blokkeres fremdeles."

Hanne Berentzen: En rød kjærlighetsbok

"Vær ikke fortvilet over deg selv. Du er et menneske skapt i Guds bilde, og han som skapte deg, var selv skapt menneske. Guds enbårne sønns blod ble utgytt for deg. Kjenner du deg tarvelig når du ser din skrøpeligheit, mål deg da heller i forhold til den prisen Gud har betalt for deg. Jeg spør deg hva du tror på, ikke om hva du lever opp til. Og du svarer: Kristus.

Din tro er din rettferdighet. For tror du, er du på vakt. Og er du på vakt, prøver du. Og Gud kjenner dine anstrengelser og ser din gode vilje. Han venter din kamp, støtter din svakhet, kroner din seier.

Herren kjenner sine. Som bonden ser forskjell på korn og agner. Vær ikke redd for at du ikke skal bli gjenkjent, for at stormen skal blåse kornet under agnene. Dommeren er ikke en bonde med høygaffel, han er den treenige Gud. Han er Abrahams, Isaks og Jacobs Gud. Men han er også din Gud. Du ber om å bli lønnet, og giveren er selv gaven. Hva mer kan du ønske deg?"

Denne lille teksten er hentet fra boken *Det hvilende hjerte* av Augustin av Hippo. Biskopen og kirkelæreren som levde fra 354 - 430. I sin serie med tekster og betraktninger fra store helgener har St. Olav Forlag nå gitt ut en liten bok på 71 sider. Den egner seg ypperlig til å putte i håndvesken eller i lommen, ta med på bussen eller på reisen.

Det er en liten bok det tar lang tid å lese. Tekstene er korte som den jeg har gjengitt ovenfor. Men leser du én side om dagen, så er det nok. Selv om Augustin ofte er svært

konkret i sine tekster, og bruker enkle, nære eksempler fra dagliglivet, rommer tankene i de korte setningene så mye at det tar tid å fordøye dem. Skal du bearbeide og ta inn i deg det han skriver, tar det derfor lang tid å lese denne boken. Jeg har ofte likt å lese samme tekst to dager på rad, for å møte teksten på nytt i lys av en dags liv og konfrontasjon.

Det er et fint utvalg tekster den engelske nonnen Dame Maura See ISB har satt sammen, og Olav Egil Aune har gitt dem en sikker og god oversettelse. Gro Eriksson Stolls bruk av vignetter fra tidlig kristne mosaikker, relieffer og veggmalier understreker tekstenes enkelhet og rikdom.

Tekstene er til glede og oppmuntning, men aldri på lettvinnt måte. Augustin er kompromissløs som Jesus er det, og viser samtidig til den uendelige generøsitet Gud gir oss i Kristus. Han skriver konkret med utgangspunkt i dagliglivet, med en friskhet som kan overraske. Livet var visst ikke annerledes for 15-1600 år siden?

St. Olav Forlag skal ha all ære av serien med de små, vakre og viktige bøkene med tekster av store helgener som Julian av Norwich, Teresa av Avila og nå Augustin. Det er levende tekster, tekster som inspirerer til å leve evangeliet i vår tid.

Brian McNeil CRV har i forordet til boken gitt en kort innføring i sentrale tanker i Augustins forkynnelse og lære.

Augustin:
DET HVILENDE HJERTE
St. Olav Forlag 1991

En av Gro Eriksson Stolls vignetter i "Det hvilende hjerte".

Café Treffpunkt

Café Treffpunkt er et nytt tiltak i St. Olav menighet i Oslo. Hver lørdag fra kl. 12.00 til kl. 15.00 er det åpent hus for unge og gamle i Ungdomslokalet i Akersvn. 5. Vi kan tilby et rikt utvalg av katolske tidsskifter og blader i tillegg til dagsaktuelle aviser fra inn- og utland. Kaffe, te og noe å bite i selges til svært overkommelige priser.

Velkommen!

Menneskerettigheter bare for de rike
- I Latin-Amerika gjelder menneskerettighetene bare for de rike, sier Adriano Hypolito, biskop i Nova Iquaco i den brasilianske delstaten Rio de Janeiro. I Brasil er ca. 75% av befolkningen de facto uten rettigheter: De har ikke det minimum som trengs for en menneskeverdig eksistens. Landene i Latinamerika er ikke demokratiske, de er det bare på papiret; de menneske-

rettighetene forfatningene garanterer, gjelder bare for de rike, de andre er ofre for urett og vold.

- Vi trenger ikke revolusjoner i Latin-Amerika, det som trengs er at lovene virkelig gjennomføres. Uten press fra utlandet vil det ikke skje, sier biskop Hypolito, som oppfordrer den såkalte "første verden" til sterkere innsats mot urettferdigheten og undertrykkelsen i Latinamerika. KNA

En Dagsrevy med 70 prosent hyggelige nyheter!

"Jeg tror vi leser altfor mye av verdens elendighet over på barna," sier Dag Hareide til Adresseavisen. "Norske ungere globale bevissthet ser ut som en Dagsrevyskjerm. Selv synes jeg 'Norge Rundt' avspeiler den verden jeg lever i bedre enn Dagsrevyen gjør. Jeg ønsker meg en Dagsrevy med 70 prosent hyggelige nyheter."

Leonardo Boff: Jeg anklager, protesterer, revolterer 27

I april i år trakk den brasilianske frigjøringssteologen Leonardo Boff ofm. seg som redaktør for tidsskriftet Vozes og fra ledelsen av forlaget av samme navn - etter press fra Vatikanet via den fransiskanske ordensledelse. Det er ikke første gang Roma disiplinere den omstridte teologen: I 1985 ble han pålagt et års taushet, et pålegg han fulgte "i ydmyk lydighet". Nå tar han til motmæle mot Romas måte å hanskes med teologisk dissens innen kirken - en fremgangsmåte også andre uroes av.

- De har valgt den enkleste måten når de henviser til lydighetsløftet, skriver Boff i et brev til ordensledelsen, et brev skrevet i slutten av april, men som først ble kjent i høst da den spanske dagsavisen El Pais offentliggjorde utdrag av det, og BBCs brasilianske program intervjuet Boff.

- Romas innblanding er en voldshandling, mener Boff. - Jeg måtte vise meg ydmyk fordi ydmykhet er en dyd. Men jeg aksepterer ikke denne ydmykelsen, det å ydmyke folk er en synd. Kristus selv protesterte mot den umotiverte ydmykelse han selv ble utsatt for (cf. Joh 18,23). Og jeg sier med min middelalderse ordensbror Robert Grosseteste: Jeg anklager, jeg protesterer, jeg revolterer.

I brevet sammenligner Boff Vatikanets forslag om å oppnevne en sensor som skal styre Vozes' utgivelser med de latinamerikanske militærregimers metoder på 1960- og 70-tallet. Og han beklager at de som sitter i ledelsen for Vatikanet og fransiskanerordenen "bare synes å se på seg selv, sin organisasjon, sin egen rettroenhet, den internasjonale orden, sitt eget narcissistiske bilde. De synes å ha vanskelig for å akseptere ulikheter og leve med pluralisme. De vil at andre skal være bare øyne, bare føtter eller bare ører i stedet for å utgjøre en harmoni der alle tilsammen danner kroppens mangfoldige rikdom. På grunn av denne innstillingen krever kurien og ordensledelsen 'ofre', og skaper stadig flere ofre for slik sym-

bolsk vold. Kirken og ordenen er ikke lenger et hjem - de er forvandlet til pensjonater uten den varme som en storartet felles drøm gir.

Boff er skarp i sin kritikk: - Innblandingen bygger på en nærsynt visjon. Man synes ikke å se de store utfordringene i vår kultur; det er som om alt det som befinner seg bortenfor institusjonsgrensene og det fastlagte, ikke eksisterer. Kanskje er mangel på sannhet det som det skorter mest på i kirken i dag. Man er redd for erfaringssannheten. Og man er redd for den Gud som er livets, de fattiges, de ydmykeds og såredes Gud, han som er Gud for dem som ikke lenger aksepterer noen form for undertrykkelse, og som har oppdaget at kirken er deres allierte og deres forsvarer.

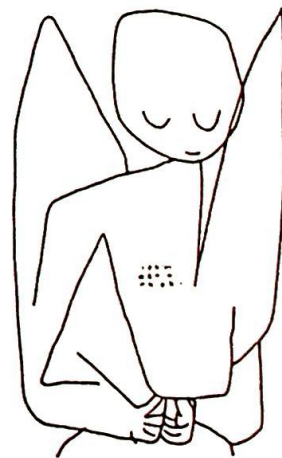
- Jeg hadde faktisk ventet litt mer respekt for mine grå hår og mine 22 år som teolog, ikke bare innen vår kirke, men i mange andre verden over, noterer Boff. - Jeg er blitt behandlet som en nybegynner i faget. Via en 'tredjeperson' og uten noen forklaringer, fikk jeg beskjed om at jeg var blitt byttet ut som redaktør for Vozes. Det var som å være tilbake i den mørke tiden da de totalitære regimene hadde makten. Retten er ene og alene på kirkens og ordensledelsens side, enkeltpersoner har ingen rettigheter ettersom de ikke oppfattes som personer, men som brikker i et spill der den ene part alene utformer reglene.

Boff forsvarer frigjøringssteologien

som nødvendig og helt vesentlig for den tredje verdens kristne; den gjen-speiler alt det kristentroen burde være i den tredje verden: en kraft for de undertrykte. Og han avslutter brevet slik: - Dere har lyktes i å ta fra meg håpet. Og det er verre enn å miste troen. Den fransiskanske ordensledelse og den instans som i tidligere tider kaltes inkvisisjonen, har vunnet. Men det endelige resultat står ikke de for som misbruker sin makt og slukker håpet og til og med kveler Ånden. Det gjør historien, og han som er historiens herre, den oppstandne og hans Ånd.

(TheTablet)

JULEGAVE

L.O. Dom: Udvalgte prædikener.

Pris: kr. 180,-

"Når lyset brydes"

Dogen kan bestilles hos:
Niels Steensens Kollegium,
Sankt Kjeldsgade 3,
2100 København Ø.
tlf. 31 20 93 37

Liturgisk kalender

DESEMBER

(Norske Tidebønner - uke 3)

15. Tredje søndag i ADVENT

Sef 3, 14-18

Fil 4-4-7

16. Mandag. Num 24,2-7.15-17

Matt 21, 23-27

17. Tirsdag. 1. Mos 49,2-8-10

Matt 1, 1-17

18. Onsdag. Jer 23, 5-8. Matt 1,18-24

19. Torsdag. Dom 13,2-7.24-25

Luk 1, 5-25

20. Fredag. Jes 7,10-14. Luk 1,26-38

21. Lørdag. Petrus Canisius, prest og

kirkelærer

(Norske Tidebønner - uke 4)

22. Fjerde søndag i ADVENT

Mi 5,1-4. Heb 10,5-10

Luk 39-45

23. Mandag. Mal 3,1-4.23-24

Luk 1,57-66

24. Julaften - vigilien. Jes 62,1-5

Apg 13,16-17; 22-25. Matt 1,1-25

25. HERRENS FØDSEL

Om natten: Jes 9,1-3.5-6

Tit 2,11-14. Luk 2,1-14

Ved morgengry: Jes 62, 11-12

Tit 3,4-7. Luk 2, 15-20

Om dagen: Jes 52, 7-10

Heb 1,1-6. Joh 1,1-18

26. Torsdag. Stefan, martyr

Apg 6,8-10. Matt 10,17-22

27. Fredag. Johannes, apostel og

evangelist

1. Joh 1,1-4. Joh 20,2-8

28. Lørdag. De uskyldige barns fest

1. Joh 1, 5-2,2. Matt 2, 13-18

(Norske Tidebønner - uke 1)

29. Søndag i juleoktaven

Festen for Den hellige familie, Jesus

Maria og Josef

Sir 3,2-6.12-14. Kol 3,12-21

Luk 2, 41-52

30. Mandag. 1. Joh 2,12-17

Luk 2,36-40

31. Tirsdag. 1. Joh 2,18-21

Joh 1,1-18

HERRENS ÅR 1992

JANUAR

1. Høytiden for Guds hellige mor Maria

4, Mos 6,22-27. Gal 4,4-7

Luk 2, 16-21

2. Torsdag. Basilius den Store og Gregor

fra Nazians, biskoper og kirkelærere

1. Joh 2, 22-28. Joh 1,19-28

3. Fredag. 1. Joh 2, 29-3.6

Joh 1, 29-34

4. Lørdag. 1. Joh 3,7-10

Joh 1, 35-42

(Norske Tidebønner - uke 2)

5. Søndag. HERRENS ÅPENBARING

Julegudstjenester

ASKER OG BÆRUM

Mariakirken, Nyveien 17, Stabekk

24.12. Julaften kl. 15.30

Familiemesse

kl. 24.00

Midnattsmesse

25.12. 1. juledag

kl. 11.00

Høymesse

26.12. 2. juledag

kl. 11.00

Sangmesse

01.01. Nyttårsdag

kl. 11.00

Høymesse

ARENDAL

St. Franciskus Xaverius kirke, Kirkebakken 10

24.12. Julaften kl. 24.00

Midnattsmesse

25.12. 1. juledag

kl. 11.00

Høymesse

26.12. 2. juledag

kl. 11.00

Messe

31.12. Nyttårsaften

kl. 18.30

Messe

01.01. Nyttårsdag

kl. 11.00

Høymesse

ASKIM

Maria-kapellet, Roald Amundsensgt. 4

24.12. Julaften kl. 21.00

Midnattsmesse

25.12. 1. juledag

kl. 12.00

Høymesse

26.12. 2. juledag

kl. 12.00

Messe

31.12. Nyttårsaften

kl. 16.00

Messe

01.01. Nyttårsdag

kl. 12.00

Høymesse

BERGEN

St. Pauls Kirke, Christiesgate 16

24.12. Julaften kl. 15.00

Barnegudstjeneste

kl. 16.30

Julenattsmesse på spansk

kl. 18.00

Julenattsmesse på tamil

kl. 19.30

Julenattsmesse på vietnamesisk

kl. 24.00

Midnattsmesse

25.12. 1. juledag

kl. 10.00

Engelsk messe

kl. 11.00

Høymesse

26.12. 2. juledag

kl. 11.00

Høymesse

26.12. 2. juledag

kl. 11.00

Høymesse

26.12. 2. juledag

kl. 11.00

Høymesse

26.12. 2. juledag

kl. 11.00

Høymesse

26.12. 2. juledag

kl. 11.00

Høymesse

26.12. 2. juledag

kl. 11.00

Midnattsmesse

26.12. 2. juledag

kl. 10.00

Høymesse

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Messe

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Høymesse

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Messe

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Messe

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Messe

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Messe

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Messe

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Messe

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Messe

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Messe

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Messe

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Messe

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Messe

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Messe

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Messe

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Messe

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Messe

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Messe

26.12. 2. juledag

kl. 18.00

Messe

KRISTIANSAND

St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3	
24.12. Julaften	kl. 16.00 kl. 20.00
25.12. 1. juledag	kl. 11.00 kl. 13.00
26.12. 2. juledag	kl. 11.00
31.12. Nyttårsaften	kl. 19.00
01.01. Nyttårsdag	kl. 19.00

Familiemesse
Messe på vietnamesisk
Midnattsmesse
Høymesse
Messe på vietnamesisk
Sangmesse
Messe
Sangmesse

LARVIK

St. Frans kapell, Åsvn. 2	
24.12. Julaften	kl. 24.00
25.12. 1. juledag	kl. 17.00
26.12. 2. juledag	kl. 11.00
31.12. Nyttårsaften	kl. 17.00
01.01. Nyttårsdag	kl. 11.00

Midnattsmesse
Høymesse
Messe
Takkegudstjeneste
Høymesse

LILLEHAMMER

Mariakirken, Weidemannsgt. 3	
24.12. Julaften	kl. 13.30
25.12. 1. juledag	kl. 18.00
29.12. Søndag	kl. 18.00

Familiiegudstjeneste
Høymesse
Høymesse

LILLESTRØM

St. Magnus kirke, Romeriksgata 1	
24.12. Julaften	kl. 15.00 kl. 24.00
25.12. 1. juledag	kl. 10.30
26.12. 2. juledag	kl. 10.30
01.01. Nyttårsdag	kl. 10.30

Barnegudstjeneste/Julespill
Midnattsmesse
Høymesse
Messe
Høymesse

MOSS

St. Mikael kapell, Ryggevn. 24	
24.12. Julaften	kl. 24.00
25.12. 1. juledag	kl. 10.00 kl. 17.00 kl. 17.00
26.12. 2. juledag	kl. 10.00
31.12. Nyttårsaften	kl. 18.00
01.01. Nyttårsdag	kl. 10.00 kl. 17.00

Midnattsmesse
Høymesse
Messe
Messe
Høymesse
Messe
Høymesse
Messe

OSLO

St. Olav Domkirke, Akersveien 5	
24.12. Julaften	kl. 15.00 kl. 19.00 kl. 24.00
25.12. 1. juledag	kl. 09.30 kl. 11.00 kl. 13.00 kl. 16.00 kl. 18.00
26.12. 2. juledag	kl. 11.00 kl. 18.00
31.12. Nyttårsaften	kl. 18.00
01.01. Nyttårsdag	kl. 11.00 kl. 18.00

Familiiegudstjeneste med julesalmer fra mange land
Messe på vietnamesisk
Midnattsmesse
Fromesse med julesalmer
Høymesse
Messe på polsk
Messe på kroatisk
Messe på engelsk
Messe med julesalmer
Messe på engelsk
Takksigelsesmesse
Høymesse
Messe på engelsk

St. Hallvard kirke, Enerhauggt. 4

24.12. Julaften	kl. 14.00 kl. 22.45
25.12. 1. juledag	kl. 11.00
26.12. 2. juledag	kl. 11.00
01.01. Nyttårsdag	kl. 09.35 kl. 11.00

Familiemesse
Midnattsmesse
Høymesse
Høymesse
Messe
Høymesse

St. Dominikus Kirke, Neuberggt. 15

24.12. Julaften	kl. 24.00
25.12. 1. juledag	kl. 11.00
26.12. 2. juledag	kl. 11.00
01.01. Nyttårsdag	kl. 11.00

Midnattsmesse
Høymesse
 Merk: Ingen annen messe 1. juledag
Messe
Messe

Lunden Kloster, Øvre Lunden 5

24.12. Julaften	kl. 23.00 kl. 24.00
25.12. 1. juledag	kl. 11.00 kl. 18.15
26.12. 2. juledag	kl. 10.00 kl. 18.15
31.12. Nyttårsaften	kl. 24.00
01.01. Nyttårsdag	kl. 11.00 kl. 18.15

Matutin
Midnattsmesse
Høymesse
Vesper
Høymesse
Vesper
Høymesse
Høymesse
Vesper

1. Joh 3,22-4.6

Matt 4, 12-17.23-25

- Mandag. Tekster som på søndag
- Tirsdag. Raimund av Pennafort, prest. 1. Joh 4,7-10. Mark 6,34-44
- Onsdag. 1. Joh 4,11-18
Mark 6,45-52
- Tordag. 1. Joh 4,19-5,4
Luk 4,14-22
- Fredag. 1. Joh 5,5-13
Luk 5,12-16
- Lørdag. 1. Joh 5,14-21
Joh 3, 22-30

(Norske Tidebønner - uke 3)

12. TREDJE SØNDAG ETTER**HERRENS FØDSEL. HERRENS DÅP:**

Jes 42, 1-4.6-7

Apg 10,34-38. Luk 3,15-16.21-22

- Mandag. Hilarius, biskop og kirkelærer
1. Sam 1,1-8. Mark 1,14-20
 - Tirsdag. 1. Sam 1,9-20
Mark 1, 21-28
 - Onsdag. 1. Sam 3,1-10.19-20
Mark 1,29-39
 - Torsdag. 1. Sam 4,1-11
Mark 1,40-45
 - Fredag. Antonius, abbed
1. Sam 8, 4-7.10-22
Mark 2,1-12
 - Lørdag. Jomfru Marias lørdagsmesse
1. Sam 9, 1-4.17-19. Mark 2,13-17
- (Norske Tidebønner - uke 2)
- ANNEN SØNDAG I KIRKEÅRET
Jes 62,1-5. 1. Kor 12,4-11
Joh 2,1-12
 - Mandag. Fabian, pave og martyr
Sebastian, martyr
1. Sam 15,16-23. Mark 2,18-22
 - Tirsdag. Agnes, jomfru og martyr
1. Sam 16,1-13. Mark 2, 23-28
 - Onsdag. Vincent, diakon og martyr
1. Sam 17,23-33.37-40.51
Mark 3, 1-6
 - Torsdag. 1. Sam 18,6-9.19,1-7
Mark 3, 7-12
 - Fredag. Frans av Sales, biskop og kirkelærer
1. Sam 24,3-21. Mark 3, 13-19
 - Lørdag. APOSTELEN PAULUS' OMVENDELSE. Apg 22,3-16
Mark 16,15-18
- (Norske Tidebønner - uke 3)
- TREDJE SØNDAG I KIRKEÅRET
Neh 8,2-4.5-6.8-10
1. Kor 12,12-30. Luk 1,1-4.4,14-21
 - Mandag. Angela Merici, jomfru
2. Sam 5,1-7.10. Mark 3, 22-30
 - Tirsdag. Thomas Aquinas, prest kirkelærer. 2. Sam 6, 12-15.17-19
Mark 3, 31-35
 - Onsdag. 2. Sam 7,4-17
Mark 4,1-20
 - Torsdag. 2. Sam 7,18-19.24-29
Mark 4, 21-25
 - Fredag. Mark 4, 26-34

(Forts. neste side)

St. OLAV

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo
Telefon: (02) 20 72 48

ST. OLAV ER JULEBUTIKKEN!

ÅRETS BØKER

KRYBBEFIGURER
STALLER

RØKELSE
RØKELSESKAR

PLATER
KASSETTER - CD
julemusikk fra hele verden

IKONER
KUNSTKALENDERE
KUNSTKORT

OG BYENS PENESTE
JULEKORT MED
KRISTNE MOTIVER

Utvidet åpningstid:

18.11.– 6.12. 9–17
09.12.–23.12. 9–18
Lørdager 9–15
Jul - Nyttårsaften
9–12

Vi sender over hele landet.
Fax: (02) 36 02 63

PORSGRUNN

Vår Frue Kirke, Olavsgt. 19

24.12. Julaften kl. 16.00
kl. 24.00
25.12. 1. juledag kl. 11.00
kl. 13.00
26.12. 2. juledag kl. 11.00
31.12. Nyttårsaften kl. 18.00
01.01. Nyttårsdag kl. 11.00

*Barnegudstjeneste
Midnattsmesse
Høymesse
Høymesse på vietnamesisk
Messe
Takkegudstjeneste
Høymesse*

STAVANGER

St. Svithun Kirke Dronningensgate 8

24.12. Julaften kl. 16.00
kl. 21.00
kl. 24.00
25.12. 1. juledag kl. 11.00
kl. 13.00
26.12. 2. juledag kl. 11.00
01.01. Nyttårsdag kl. 11.00

*Barnegudstjeneste
Messe på norsk med vietnamesiske innslag
Messe på norsk med innslag på andre språk
Høymesse
Messe på engelsk
Messe
Messe*

TRONDHEIM

St. Olav, Schirmersgt. 1

24.12. Julaften kl. 15.00
kl. 24.00
25.12. 1. juledag kl. 11.00
26.12. 2. juledag kl. 11.00
kl. 16.00
31.12. Nyttårsaften kl. 17.00
01.01. Nyttårsdag kl. 11.00

*Barnegudstjeneste
Midnattsmesse
Høymesse
Høymesse
Messe i Melhus Rådhus
Høymesse
Høymesse*

TROMSØ

Vår Frue kirke, Storgt. 94

24.12. Julaften kl. 24.00
25.12. 1. juledag kl. 11.00
26.12. 2. juledag kl. 11.00
kl. 19.00

*Midnattsmesse
Høymesse
Høymesse
Messe*

Karmelittnonnene, Holmboevn. 8

24.12. Julaften kl. 21.30
25.12. 1. juledag kl. 09.30
26.12. 2. juledag kl. 09.30

*Midnattsmesse
Messe
Messe*

TØNSBERG

St. Olav Kirke, Botnegt. 22

24.12. Julaften kl. 23.00
kl. 24.00
25.12. 1. juledag kl. 10.30
kl. 11.00
kl. 17.00
01.01. Nyttårsdag kl. 18.00

*Matutin
Midnattsmesse
Laudes
Høymesse
Vietnamesisk messe
Høymesse*

Hefte om Den hellige Bernhard av Clairvaux og Den hellige Katharina av Siena.

UNKF's Distrikt Øst har satt igang produksjon av blant annet letteste hefter om Den Hellige Bernhard av Clairvaux og Den Hellige Katharina av Siena. Heftene egner seg godt til bruk i katekeseundervisning, temakveld i lokallaget, konvertittundervisningen, konfirmasjonsgave og lesning for alle andre interesserte. Heftene er skrevet av Biskop Gran og sr. Anne Bente Hadland O.P.

Heftene selges for kr 25,- pr stk. + porto, men ved kjøp av mer enn 30 stk. blir prisen 20 kr. pr. hefte + porto. Vi har dessverre et begrenset opplag på 2000 for hvert av heftene. Overskuddet går uavkortet til ungdomsarbeidet i Distrikt Øst.

Eventuelle bestiller sendes til

UNKF, Distrikt Øst
Akersvn. 5
0177 Oslo

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 – SERVICE (02) 66 58 60 – 66 58 61

Neste nummer utgis 27. januar. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Mette Andrésen o.p.

Hanne Berentzen

Liv Greni

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. (02) 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 195,—

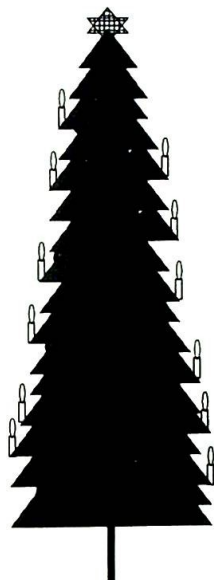
Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

31

ÅRETS JULEGAVER

I år har vi gjort innspurten i julegavekjøpet lett, vi har nemlig gitt en ut en rekke bøker som egner seg ypperlig til julegaver.

Augustin: «Det hvilende hjerte.» Kr. 95,—.

Teresa av Avila: «**Levende vann.**» Kr. 95,—.

Per Bjørn Halvorsen: «Jesu nattverd. **Messen gjennom 2000 år.**» Meget vakker bok, rikt illustrert. Innbundet kr. 180,—.

Per Bjørn Halvorsen: **Katolske prekener.** Kr. 97,—. Boken er møtt med glirende kritikk.

Moder Teresa og Broder Roger: «**Meditasjoner over Korsveien.**» Kr. 68,—. En bok det neppe er nødvendig å anbefale. Moder Teresa og Broder Roger har noe å si alle.

Pavens taler og prekener i Norge. Kr. 69,—.

Ellers har vi H. J. Nouwen: «Gjøre alle ting nye», Julian av Norwich: «**Innhyllet i kjærlighet.**»

Bestilles hos bokhandleren,
eller direkte fra St. Olav Bokhandel.

St. Olav Forlag

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen
Tlf. (03) 83 42 80

MALERMESTER

utfører allslags måler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

**TRENGER
DU TRYKKSAKER?**

Kontakt

SATS + PASTE A/S

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: (02) 30 04 16 - 30 84 53

BEGRAVELSESBYRÅER

**T.S. JACOBSEN-
GRUPPEN
ULLEVÅLSVEIEN 1**

TELEFON * (02) 20 79 05
20 62 02—11 15 61
Telefax 20 70 04

CARITAS | NORGE

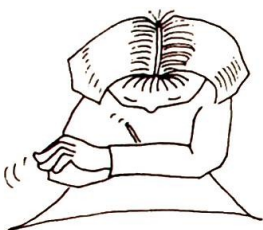
DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3, Tlf.: (02) 69 30 15/60 43 51

Gavekonti:

Postgiro: 0814 5 00 40 64 - Bank: 7041.05.13976

Blikk
på tiden («

Liv i latinen?

Det var på 1960-tallet, i kjølvannet av Det 2. Vatikankonsil, latinen mistet fotfestet i den katolske kirke. At overgangen til messer på folkespråket hadde sine sider, bevitner følgende historie fra virkeligheten, fritt sitert etter St. Olavs spaltist "Kloven" alias redaktør Åge Rønning: Etter endt messetjeneste spør en ministrant en annen: "Hva betyr det derre *med din ånd*?" Kvikt svar fra en tredje: "Det betyr *et cum spiritu tuo*, vel, dummen!"

Siden konsilet har latinen snublet videre og funnet tilholdssted her og der. Bl.a. kan *Asterix*' viderveddigheter leses på *lingua latina*, om så ønskes, og finsk tekst-TV presenterer rykende ferske nyheter på latin på lørdagskveldene, oversatt av en ildsjel av en lektor. Rimelig bra har latinen følt seg i Vatikanet, men også her er det mindre og mindre rom for den, selv om latin fremdeles er det offisielle språk for pavelige rundskriv *etcetera*.; til daglig går det på italiensk i Vatikanet. Under forrige bispesynode beklaget pave Johannes Paul II, som i sin tid skrev sin doktoravhandling på latin, at så få holdt sine innlegg på det ærverdige språk. Hvilket, ifølge Newsweeks garvede Vatikanreporter Kenneth Woodward, førte til at en del biskoper neste dag leste sine manus på latin. Hvilket igjen førte til at de fleste av de lyttende biskoper hurtig

iførte seg sine hodetelefoner og koblet seg inn på simultanoversettelsen.

Men Vatikanet gjør da sitt for å holde liv i latinen, blant annet ved fra tid til annen å utgi latinske ordbøker. Nå foreligger en rykende fersk en hvor en hel hærskare av ordene er nye i forhold til den forrige utgaven, som i mellomtiden var blitt 30 år gammel og rede for oppdatering, melder *Catholic Herald*. For mens latinen har stått stille, har verden forandret seg, og dagens latinere finner ingen hjelp hos de gamle romere når det gjelder moderne saker og ting som f. eks. en oppvaskmaskin. Heller ikke middelalderens kjøkkenlatin er til særlig nytte - navnet til tross.

Det er derimot den nye ordboken: oppvaskmaskin = *escariorum lavator*. Og for at moderne latinere ikke skal være målløse på andre, mer eksotiske områder, er også forsidepiken på plass i Vatikanets ordbok - dog ikke på forsiden. Hva hun heter? *Exterioris pagina puella* - selvfølgelig!

Vatikanets nye reviderte bringer tanken hen på en annen bokutgivelse for en del år siden: *Winnie ille pu*, en latinsk oversettelse av A.A. Milnes klassiker *Winnie the Pooh* - vår norske Ole Brumm. En dobbeltklassiker, så å si, og laget av en dobbeltliebhaber av en oversetter. Om vedkommende hadde vatikanske kontakter, erindres ikke, men en geistlig sjel var det bestemt. Boken ble behørig innkjøpt av undertegnede til en elsket gudfar som, i motsetning til Kielands lille Marius, var lykkelig belastet og belivet med klassisk dannelse. Lesningen ble til adskillig *gaudium* for den aldrende herre, som formidlet utvalgte bruddstykker tilbake til giveren. Lite henger igjen av de latinske godbiter, dog Brumms ord

der han noe engstelig svever til værs med ballongen på sin honningferd opp i det store treet og vinker farvel til sin venn Kristoffer Robin, sitter - de appellerte til en katolsk sjel: "*Salve, Christophorus Robinus, dixit Pu*".

Latinen er altså ikke hva den var, og forsåvidt i godt selskap, for hva er lenger hva det var? Nei, da var det annerledes i tidligere tider. "Vet du hvem det var som først fornam at Vårherre hadde latt seg føde?" spør broder Edvin en undrende, åtteårig Kristin Lavransdatter der de to står midt i Hamardomens herligheter. "Det var hanen det; han så stjernen og så sa han - de kunne tale latin alle dyrene den tiden. Så skrek han: "*Christus natus est!*" Det siste gol han så likt en hane at Kristin kom til å skoggerle. . . "Ja, så da oksen hørte dette, så tok den til å belje: - *Ubi, ubi, ubi?* (hvor, hvor). Men gjeten mekret og sa: *Betlem, Betlem, Betlem*. Og sauene ble så lengselsfull etter å se Vårfrue og sønnen hennes at han brekte straks: - *Eamus, eamus* (la oss gå). Og den nyfødte kalven som lå i halmen, reiste seg opp og stod på føttene sine: - *Volo, volo, volo* (jeg vil), sa den. - Dette har du nok ikke hørt før? Nei, jeg kunne tenke det; jeg vet han er en dyktig prest, denne sira Eirik dere har oppe hos dere, og vellært, men han kan nok ikke dette, for det lærer en ikke uten en farer til Paris - "

Mange år senere, en frysende julaften på Husaby, henter den unge Kristin husfrue litt varme i minnet om den gamle munk og legenden.

Gledelig jul, kjære lesere, "*et in terra pax hominibus bonae voluntatis*". *Observatoria*